

ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่:
สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Challenges in Planning Education Management in the New Normal Era:
School of Nursing Study, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing.

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration

Department of Public Administration

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุค

ปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาล

ศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

โดย

น.ส.มนธิ์รุจา ศักดิ์เมือง

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรงค์ พัวพันสวัสดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชฎิล โจรนานนท์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

มนธีร์จุฑา ศักดิ์เมือง : ความท้าทายในการวางแผนบริหารจัดการการศึกษาในยุคปกติ
ใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย. (
Challenges in Planning Education Management in the New Normal Era: School
of Nursing Study, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing.) อ.ที่ปรึกษา
หลัก : รศ.วันชัย มีชาติ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาภายในสำนักวิชา
พยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย และเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลัง
การบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโค
วิด-19 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและ
การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้น มีผลกระทบ
ต่อการบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ส่งผลให้ 1) สำนักวิชา
พยาบาลศาสตร์มีการปรับแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนจากการเรียนในห้องเรียนจริงเป็น
รูปแบบออนไลน์ทั้งหมดในระยะแรกของการแพร่ระบาด ซึ่งสามารถตอบรับการสถานการณ์ได้เหมาะสม
ในรายวิชาทฤษฎี แต่มีข้อจำกัดในรายวิชาปฏิบัติ 2) เกิดการปรับตัวของอาจารย์ นักศึกษา บุคลากรและ
ผู้เกี่ยวข้องต่อรูปแบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่สามารถ
ปรับตัวได้ มีนักศึกษาบางกลุ่มที่รู้สึกพอใจกับการเรียนในห้องเรียนจริงมากกว่า 3) มีการนำเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสอนที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ พบข้อจำกัดคือยังไม่
สามารถจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการได้ และได้มีการแก้ไขโดยการให้ผู้ที่ไม่มีอุปกรณ์มา
ใช้งานในสถาบัน 4) มีการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาให้เหมาะสมกับรูปแบบการ
จัดการเรียนการสอน คณะผู้สอนมีอิสระในการกำหนดการวัดและประเมินผลการศึกษาให้เหมาะสมกับ
การเรียนการสอนรูปแบบใหม่ภายใต้บริบทของรายวิชาและหลักสูตร 5) ผู้บริหารร่วมกับอาจารย์มีการ
วางแผนจัดการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าและปรับแก้ตามสถานการณ์ได้

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6380110824 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: Education Management

Montheejutha Sakmuang : Challenges in Planning Education Management in the New Normal Era:School of Nursing Study, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing..

Advisor: Assoc. Prof. WANCHAI MEECHART

The purpose of this research was to study the educational management approach of the School of Nursing Study, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing, and investigate the impact of the Covid-19 pandemic crisis in this research study. This research study is qualitative research collecting information from the document and an in-depth interview.

The study showed that the situation of the Covid-19 epidemic had an impact on the administration of Nursing science program of School of Nursing Study, resulting in 1) School of Nursing Study adjusted its approach for academic administration from the classroom to an entirely online learning platform in the early stages of the epidemic. This approach is fit appropriately to the situation in the theory courses but there are limitations in practical courses. 2) Teachers, students, staff and related parties had to adapt to the new style of educational management services and the situation that occurred. Most can adapt but there are certain groups of students who were more satisfied with studying in the classroom. 3) Information technology and modern teaching were used for complete learning and teaching. Restrictions are found, they are unable to allocate enough resources to meet the demand. The solution has been made by giving people who do not have the equipment to use in the institute. 4) Educational measurement and evaluation methods were adjusted to be suitable for teaching and learning styles. Faculty members were free to determine educational measurements and assessments to suit the new teaching and learning style within the context of courses and programs. 5) Executives and faculties planned the risk management in various ways ahead and they could adapt to any situation.

Field of Study: Public Administration

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตาเป็นอย่างสูงของรองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนและความกรุณาแก่ผู้วิจัยในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนวทางและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้ผู้วิจัยสามารถทำสารนิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์และนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย ทั้งในภาควิชาและอาจารย์ภาคพิเศษทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.วอระ พัวพันสวัสดิ์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.ชฎิลโรจนานนท์ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการการสอบสารนิพนธ์ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อให้สารนิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัยตลอดการศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัยชิ้นนี้ที่ได้สละเวลาในการให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยให้การสนับสนุน ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทุกท่านที่คอยให้การสนับสนุนในการเรียน รวมถึงมอบความรักความห่วงใยและเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนในกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น รป.ม. 53 ทุกท่าน และพี่รหัสที่คอยให้คำแนะนำ รับฟังปัญหา คอยปลุกดันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนสำเร็จได้ในวันนี้

มนธิ์รุจพา ศักดิ์เมือง

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions of terms).....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับยุคปกติใหม่.....	8
2.2 แนวคิดการบริหาร.....	10
2.3 แนวคิดการศึกษา.....	19
2.4 แนวคิดเบื้องต้นการปรับตัว.....	25
2.5 การวางแผน (Planning).....	26
2.6 การเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	30

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
2.8 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
3.1 ขอบเขตการวิจัย	36
3.2 รูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัย.....	37
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	39
3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	39
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	40
4.1 ประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอน	41
4.2 ประเด็นด้านการวัดและการประเมินผล	56
4.3 ประเด็นด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและทรัพยากร	59
4.4 ประเด็นด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และปฏิสัมพันธ์กลุ่ม	64
4.5 ประเด็นด้านการจัดการความเสี่ยง	67
บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา.....	73
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	73
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	79
5.3 ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม.....	83
ประวัติผู้เขียน.....	87

สารบัญรูปลูกภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารจัดการ	29
รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา	35

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019) หรือ โครโควิด-19 เป็นลักษณะของการระบาดใหญ่ (Coronavirus Pandemic) มีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยโคโรโควิด-19 ได้เริ่มระบาดตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 โดยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงและได้แพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของมนุษยชาติอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาโคโรโควิด-19 ได้เข้ามาระบาดในประเทศไทยตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ซึ่งโคโรโควิด-19 สามารถติดต่อระหว่างบุคคลผ่านทางละอองฝอยได้อย่างง่ายดาย จึงทำให้เชื้อโรคแพร่กระจายไปยังบุคคลอื่นอย่างรวดเร็ว ในวงกว้างและยากต่อการควบคุม ต่อมาองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) (World Health Organization in Thailand, 2020) เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการระบาดของโคโรโควิด-19 รัฐบาลจึงต้องออกมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโคโรโควิด-19 ผ่านแนวทางและมาตรการการป้องกันต่าง ๆ ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย การงดการเดินทางไปที่ชุมชน การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) การล้างมือบ่อย ๆ การปิดเมือง (Lockdown) ในหลายพื้นที่ของประเทศ รวมถึงการปิดประเทศห้ามนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย การทำงานที่บ้าน (Work from home) การให้ภาครัฐช่วยเหลือเวลาการทำงานและขอความร่วมมือจากภาคเอกชนเช่นกัน

เป็นที่ทราบกันว่าการระบาดของโคโรโควิด-19 เริ่มแรกจากสายพันธุ์อู่ฮั่น กลายพันธุ์แตกออกเป็น 2 สายพันธุ์ คือ S กับ L (จิราภรณ์ ศรีแจ่ม, 2563) ต่อมาเมื่อเชื้อโรคได้แพร่ระบาดครั้งใหญ่และกระจายไปหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยคือ การระบาดของไวรัสสายพันธุ์อัลฟา (สหราชอาณาจักร) เบตา (แอฟริกาใต้) แกมมา (บราซิล) และเดลตา (อินเดีย) ล่าสุดองค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่าสายพันธุ์โอมิครอน เป็นเชื้อกลายพันธุ์ที่น่ากังวล (Variants of Concern) เป็นเชื้อตัวที่ 5 ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากตัวก่อนหน้านี้นาน 6 เดือน แม้ว่าปัจจุบันสายพันธุ์เดลตายังเป็นสายพันธุ์หลักที่กำลังระบาด โดยมีการระบาดรวมทั่วโลกถึงร้อยละ 99 แต่มีหลักฐาน

พบว่าโอไมครอนมีคุณสมบัติทั้งแพร่ระบาดได้ไว สามารถหลบภูมิคุ้มกันได้ดี ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพวัคซีนลดลง และอาจทำให้ผู้ป่วยกลับมาติดเชื้อซ้ำได้อีกด้วย (World Health Organization, 2019)

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจำนวนการแพร่ระบาดจะลดลงหรือสิ้นสุดหรือไม่ และไม่มีสัญญาณความสงบนิ่งของการแพร่ระบาดของโรคที่ชัดเจนแน่นอน ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไปในทุกภาคส่วน ทั้งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ชุมชน สังคม ประเทศ ไปถึงระดับโลก รวมถึงการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอีกด้วย และนอกจากกระทบต่อพฤติกรรมชีวิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อ การอุปโภคบริโภค เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การท่องเที่ยว และกิจการอื่น ๆ ทำให้มนุษย์ต้องสร้างเกราะป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดจากเชื้อโควิด-19 นี้ด้วยการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากวิถีเดิม โดยการแสวงหาวิธีการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตแบบใหม่และเพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโควิด-19 พร้อมกับการรักษาระบบสังคมและเศรษฐกิจให้อยู่ในสภาวะปกติ นอกจากนี้การปรับตัวในภาวะปกติใหม่นี้ยังนำไปสู่การสร้างสรรคเทคโนโลยีและ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ และมีการปรับแนวคิด การจัดการ การบริหาร ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยเป็นกิจวัตรประจำวัน มีการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านการอุปโภคบริโภค การทำธุรกิจ การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านี้ ได้กลายเป็นความปกติรูปแบบใหม่ และเมื่อเวลาผ่านไปก็จะทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความ คุ่นชิน กิจกรรมใหม่เหล่านั้นจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (สถาบันส่งเสริม ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน), 2564)

การระบาดใหญ่ด้านสุขภาพที่ได้ขยายความรุนแรงไปทั่วโลกนี้ ถือเป็นความท้าทายที่มนุษยชาติต้องเผชิญ ทำให้ได้มองเห็นความชัดเจนขึ้นว่าเราต้องก้าวต่อไปอย่างไร โควิด-19 มีพลังที่จะพลิกโฉมโลกของเราอย่างสิ้นเชิง และมีความเสี่ยงร้ายแรงที่จะทำลายความก้าวหน้าหลาย ทศวรรษ เป็นที่แน่ชัดว่าเราไม่สามารถกลับไปสู่โลกเหมือนแต่ก่อนได้ จะเห็นได้จากรายงานผลจากการ ทำงานร่วมกันของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยอนาคตของการศึกษา ซึ่งก่อตั้งโดย

UNESCO ในปี 2019 พบว่าการศึกษาของนักเรียนทั่วโลกมากกว่า 1.5 พันล้านคนที่ต้องหยุดชะงักเนื่องจากการปิดโรงเรียน (UNESCO, 2020)

ผลกระทบจากเชื้อโควิด-19 ทำให้การดำเนินชีวิตหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการเว้นระยะห่างทางสังคม โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถทำเป็นรูปแบบปกติในห้องเรียนได้ สถาบันการศึกษาทุกระดับจึงต้องปรับเปลี่ยนระบบการบริหารและรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นแบบออนไลน์ หรือแบบผสมผสาน เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก เพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 ให้สถานศึกษาในสังกัดหลีกเลี่ยงกิจกรรมการเรียนการสอน การประชุม การสัมมนาใด ๆ รวมทั้งให้ใช้ระบบการเรียนการสอนและการประชุมรูปแบบในออนไลน์แทน (ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) (ฉบับที่ 2)) (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด อว. จึงได้ตอบรับนโยบายและมีแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของ อว. (สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย, 2563) โดยในช่วงแรกได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งหมดตามนโยบายของ อว.

สถาบันการพยาบาลฯ มีปรัชญาว่า บุคลากรทางการพยาบาลเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสุขภาวะให้แก่เพื่อนมนุษย์ และเป็นที่พักของสังคม จึงถือได้ว่าการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลมารับใช้สังคม มีกระบวนการเรียนการสอนที่จะสามารถผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้มีคุณภาพและศักยภาพ อีกทั้งการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ต้องใช้ในการวางแผนบริหารจัดการให้ครอบคลุมกับเนื้อหาทางวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและการศึกษาภาคปฏิบัติ รวมทั้งต้องมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกิดยุคปกติใหม่ที่ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง การทำกิจกรรมต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความเหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

การเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตจากสถานการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ด้วยการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์นอกจากจะจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีที่เป็นเนื้อหาทางวิชาการแล้ว ยังมีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติอีกด้วย โดยการฝึกปฏิบัติทั้งในห้องปฏิบัติการทางการพยาบาลที่เป็นการฝึกปฏิบัติเสมือนจริง และการฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยในแหล่งฝึก ซึ่งการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลนี้ถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ในการฝึกปฏิบัตินอกจากนักศึกษาจะมีความเสี่ยงต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แล้ว ยังไม่สามารถขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยได้ตามปกติด้วยข้อจำกัดในยุคปกติใหม่อีกด้วย การนำแนวคิดทางการบริหารและการวางแผนการจัดการศึกษาภายใต้ข้อจำกัดและสภาพแวดล้อมเหล่านี้มาใช้ จึงเป็นความท้าทายและมีความสำคัญต่อการวางแผนบริหารจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ในยุคปกติใหม่เป็นอย่างยิ่ง

จากการปรับรูปแบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาทุกแห่ง รวมทั้งสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ด้วยนั้น ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนคือนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จะต้องมีการจัดการเรียนรูปแบบการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนอกเหนือจากการฝึกกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นการฝึกทักษะ ความชำนาญในการดูแลผู้ป่วย การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ การฝึกหัตถการ และใช้ความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติงาน ดังนั้นเมื่อมีการปรับการเรียนการสอนที่ไม่สามารถขึ้นฝึกปฏิบัติได้จริงแล้ว หรือมีเวลาในการฝึกปฏิบัติลดลง หรือมีเวลาจำกัดแต่ต้องเก็บกรณีศึกษาให้ครบตามจำนวนที่กำหนด ทำให้นักศึกษาต้องเรียนหนักขึ้น มีความเครียด รู้สึกกดดัน กระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต การขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งความพร้อมส่วนตัว อุปกรณ์การเรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมรุ่นและอาจารย์ขาดทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติงานจริง มีความรู้สึกไม่พร้อมในการทำงานเมื่อจบการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงจะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ด้านการบริหาร แนวทางและกระบวนการบริหารจัดการที่สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์นำมาใช้ในการปรับรูปแบบการจัดการศึกษา และทราบถึงผลดี/ผลเสียที่เกิดจากการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาครั้งนี้ ทำให้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมในอนาคต สามารถผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณภาพมาตรฐาน

สามารถให้บริการด้านสุขภาพให้แก่สังคมได้อย่างดี การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของสถาบัน การพัฒนาให้ตอบโจทย์กับสถานการณ์และตรงกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป และการบริหารจัดการองค์กรแบบยั่งยืนได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนผัน เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่หรือการจัดการศึกษาในอนาคตตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝันได้อย่างทัน่วงทีและมีประสิทธิภาพ

1.2 คำถามในการวิจัย

1.2.1 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่อย่างไร

1.2.2 ผลของการปรับการบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาภายในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในยุคปกติใหม่

1.3.2 เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังการบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในยุคปกติใหม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องภายในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิเคราะห์จากเอกสารประกอบโดยมีที่มาของแหล่งข้อมูลดังนี้

1.4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยข้อมูลที่ได้จะมาจากการสัมภาษณ์คณบดีซึ่งเป็นผู้บริหารสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์โดยตรง หัวหน้าสาขาวิชา อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และนักศึกษา ถึงการบริหารจัดการการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงในลักษณะพรรณนาความ

1.4.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร ที่ตีพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ อินเทอร์เน็ต และข้อมูลจากสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบถึงองค์ความรู้ด้านการบริหารที่สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์นำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานการณ์โควิด-19

1.5.2 ได้ทราบถึงแนวทางและกระบวนการบริหารจัดการของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

1.5.3 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions of terms)

1.6.1 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ หมายถึง สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

1.6.2 ผู้บริหาร หมายถึง คณบดีสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ และอดีตคณบดีสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ หัวหน้าสาขาวิชาการพยาบาลพื้นฐานและบริหารการพยาบาล หัวหน้าสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ หัวหน้าสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ หัวหน้าสาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน และหัวหน้าสาขาวิชาการพยาบาลเด็ก ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

1.6.3 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หมายถึง อาจารย์พยาบาลปฏิบัติหน้าที่สอนนักศึกษาพยาบาล ในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย และดำรงตำแหน่งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1.6.4 บุคลากรสายสนับสนุน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ซึ่งมีภารกิจสนับสนุนงานการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ บุคลากรหน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายบริหารวิชาการ บุคลากรหน่วยเทคโนโลยีการศึกษา ฝ่ายบริการการศึกษา และบุคลากรหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายบริการการศึกษา

1.6.5 การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) หมายถึง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 หรือโรคโควิด-19 ซึ่งพบการแพร่ระบาดครั้งแรกในเดือนธันวาคม 2562 ที่เมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก และยังคงแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ได้ดำเนินการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาให้นักศึกษาพยาบาล ในช่วงของการแพร่ระบาดรอบที่ 2 ระยะเวลาระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา

1.6.6 การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2545)

1.6.7 การจัดการศึกษารูปแบบออนไลน์ หมายถึง การจัดการเรียนการสอน การสอบ และการวัดประเมินผล ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ในรูปแบบอื่นที่ไม่ได้ใช้ห้องเรียนจริง โดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ Zoom Meeting, MS Teams, Google Meet, Google Classroom, Facebook และ Line เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารนิพนธ์เรื่อง ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย เป็นการทบทวนวรรณกรรมศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับยุคปกติใหม่

2.2 แนวคิดการบริหาร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

2.4 แนวคิดการปรับตัว

2.5 การวางแผน

2.6 การเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับยุคปกติใหม่

คำจำกัดความ

ยุคปกติใหม่ หรือ new normal (ราชบัณฑิตยสภา, 2563) เป็นศัพท์ที่บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสภา แปลคำว่า new normal ไว้ว่า ความปกติใหม่ หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ หรือทับศัพท์ว่า นีวนอร์มัล หมายถึงสถานการณ์โดยปกติ ซึ่งแต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติ และทุกคนไม่คุ้นเคยไม่ใช่มาตรฐาน โดยต่อมามีเหตุการณ์วิกฤติบางอย่างเกิดขึ้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงทำให้สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่วิกฤตินั้นกลายเป็นสิ่งปกติและเป็นมาตรฐาน

ทั้งนี้ คำว่า New Normal ไม่ได้เป็นแนวคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นหลังเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบไปทั่วโลก หากแต่แนวคิด New Normal ได้ถูกนำมากล่าวถึงเป็นครั้งแรกโดย Bill Gross นักลงทุนในตราสารหนี้ชื่อดัง (เสมอ นิมเงิน, 2564) ภายหลังจากเหตุการณ์วิกฤติทางการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา (Hamburger crisis) ในปี พ.ศ. 2551 โดยได้กล่าวถึงสภาวะ

เศรษฐกิจโลกที่มีอัตราการเติบโตชะลอตัวลง และกำลังจะเข้าสู่อัตราการเติบโตเฉลี่ยระดับใหม่ที่ต่ำกว่าเดิม ควบคู่ไปกับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบเดิมเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดการเติบโตทางเศรษฐกิจมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปหรือส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในลักษณะที่แตกต่างจากในอดีต

นอกจากนี้ Oxford dictionary ให้นิยามคำว่า new normal (The Standard, 2563) ไว้ว่า “ a previously atypical or unfamiliar situation, behavior, etc. , which has become standard, usual, or expected. ซึ่งแปลได้ว่า สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ผิดปกติ ผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมาเมื่อเหตุหรือเกิดวิกฤตบางอย่าง จึงมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐาน

ยุคปกติใหม่ ในปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบันนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ที่โรคไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 ได้แพร่ระบาดในสังคมโลกเป็นวงกว้าง จนส่งผลกระทบทำให้วิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนไป รวมทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากในอดีต อันเนื่องมาจากโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นและกระทบต่อชีวิต ทำให้แนวทางการดำเนินชีวิต แบบแผนการปฏิบัติที่ผู้คนในสังคมคุ้นเคยกันมาโดยตลอด และยังสามารถคาดการณ์ต่าง ๆ ล่วงหน้าได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้าสู่วิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ภายใต้มาตรฐาน วิถีชีวิต รูปแบบและหลักเกณฑ์ใหม่ ๆ ต้องมีการปรับตัว การจัดการการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างรวดเร็ว รุนแรง และกว้างขวาง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้รอดปลอดภัยภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยโรคระบาด

ราชบัณฑิตสภาได้พิจารณาบัญญัติศัพท์และนิยามของคำว่า New normal โดยราชบัณฑิตยสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ซึ่งจะบัญญัติศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชาและที่จำเป็นเร่งด่วน โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์ใหม่ที่อยู่ในกระแสสังคมร่วมสมัย รวมทั้งศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชาและมีความจำเป็นต้องใช้งาน และคณะกรรมการฯ ยังมีหน้าที่เผยแพร่ศัพท์ที่บัญญัติเหล่านี้ให้สาธารณชนได้รับทราบอีกด้วย ซึ่ง

คณะกรรมการฯ ได้บัญญัติคำศัพท์ New normal นี้ไว้ว่า ความปกติใหม่ หรือ ฐานวิถีชีวิต (สุรพล อิศรไกรศีล, 2563)

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แนวคิดเกี่ยวกับยุคปกติใหม่เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้ชีวิตในช่วงเวลาที่เชื้อโควิด-19 ระบาดและอาจจะมีความเป็นได้ว่าจะทำให้เปลี่ยนชีวิตของทุกคนไปอีกนาน สมาชิกในสังคมในโลกจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตพร้อมกัน เดิมจากที่เราเคยเดินทางออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน หลายคนกลับต้องหันมาทำกิจกรรมหลายอย่างจากที่บ้าน หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้านไปทำกิจกรรมอื่น เช่น การซื้อสินค้า หรือแม้กระทั่งการไปพบแพทย์ ทุกคนต้องใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันเชื้อโรคโควิด-19 การล้างมือด้วยสบู่บ่อย ๆ หรือการล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ การเว้นระยะห่างทางสังคม รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิ การใช้ระบบซื้อขายสินค้าและบริการทางออนไลน์ การปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดระบบลงทะเบียนต่าง ๆ ทางออนไลน์ และที่สำคัญคือการศึกษา โรงเรียนและสถาบันการศึกษาจะต้องมีการวางแผนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันการเรียนการสอนต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการในยุคปกติใหม่นี้ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วน มีคุณภาพทัดเทียมกับการเรียนรูปแบบปกติได้มากที่สุด สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะนำมาซึ่งการเกิดเป็นยุคปกติใหม่ เป็นวิถีในการดำรงชีวิต ซึ่งเมื่อทุกคนต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องด้วยความยินยอมพร้อมใจและในระยะเวลาหนึ่งจนเกิดเป็นความคุ้นชิน ในที่สุดพฤติกรรมต่อกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดนี้จะกลายเป็น New Normal ในสังคมมนุษย์ต่อไป

2.2 แนวคิดการบริหาร

คำจำกัดความ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์องค์ และคณะ (2545) นิยามคำว่า การบริหารซึ่งมาจากคำว่า Management ซึ่งสามารถแปลว่า การบริหาร หรือ การจัดการ หรือ การบริหารจัดการ ในหนังสือองค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์ โดยให้ความหมายของคำว่า การบริหารจัดการ และการจัดการ ไว้ว่า การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนด

นโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นค่านิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร Schermerhorn (1999)

Griffin (1997) กล่าวว่า การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ (A set of functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

Certo (2000) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543) กล่าวว่า คำว่า การบริหาร (Administration) และ การจัดการ (Management) มีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อย โดยการบริหารจะสนใจและสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายไปลงมือปฏิบัติ นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าการบริหารใช้ในภาครัฐ ส่วนการจัดการใช้ในภาคเอกชน อย่างไรก็ตามในตำราหรือหนังสือส่วนใหญ่ทั้ง 2 คำนี้มีความหมายไม่แตกต่างกันสามารถใช้แทนกันได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ติน ปรัชญพฤษดิ์ (2535) มองการบริหารในลักษณะที่เป็นกระบวนการโดย หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายไปปฏิบัติส่วนการบริหารรัฐกิจ หมายถึง เกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

Drucker (1998) กล่าวว่า การบริหาร คือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ ภายในสภาพองค์กรที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้าน

บุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

Bartol & Martin (1997) ได้ให้ความหมาย การบริหารว่าเป็น กระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบผลสำเร็จโดยการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

Newman & Charles (1964) อธิบายว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยชุดของกิจกรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและกิจกรรมต่าง ๆ นั้น มักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์

ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ (2542: 6) การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

แนวความคิดในยุคคลาสสิก เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นประมาณช่วงปี ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา ซึ่งแนวคิดในยุคคลาสสิกนี้ถือเป็นยุคทองของแนวความคิดทางการบริหาร มีระยะยาวนานเกินกว่า 20 ปี ก่อนที่จะเกิดแนวความคิดยุคพฤติกรรมศาสตร์ขึ้น โดยในยุคนี้มีนักคิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งแนวคิดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้แก่

Henri Fayol วิศวกรเหมืองแร่และนักวิชาการชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง ได้เสนอองค์ประกอบของการบริหาร (Element of management) ที่สำคัญ 5 ประการที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ ซึ่งรู้จักในชื่อ POCCC โดยแนวคิดของ Henri Fayol นี้จะเน้นการบริหารจัดการรอบด้านและครอบคลุมได้แก่

การวางแผน (planning) คือ การกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิธีการดำเนินการที่จะสามารถปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนงานสำเร็จ โดยแผนนั้นจะครอบคลุมกระบวนการทำงานทุกกระบวนการ และจะเป็นแนวทางที่ถูกกำหนดไว้สำหรับการดำเนินการในอนาคต ซึ่ง

ผู้บริหารจะใช้วิสัยทัศน์ร่วมกับประสบการณ์ จินตนาการและคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อใช้วางแผนบริหารจัดการ โดยจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการการทำงานและกำหนดเป้าหมายที่องค์กรจะต้องบรรลุสู่ความสำเร็จ

การจัดองค์การ (organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งงาน ภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนคน ให้ครอบคลุมการทำงานครบทุกกระบวนการ รวมถึงการจัดโครงสร้างตำแหน่ง โครงสร้างองค์กร เพื่อจัดลำดับการบริหารและสั่งการด้วย หากองค์กรมีการจัดการองค์กรที่เป็นระบบระเบียบ แบ่งงานชัดเจน ไม่ทับซ้อน มีหน้าที่ที่ครบ มีปริมาณคนพอกับที่ต้องการ ก็ย่อมทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และโอกาสบรรลุผลสำเร็จที่สูง

การสั่งการ (command) การจัดองค์การตลอดจนจัดโครงสร้างการทำงานนั้นจะทำให้เราเห็นสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เห็นลำดับความสำคัญ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ เพราะการทำงานหม่อมมากจำเป็นต้องมีผู้บังคับบัญชาเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีคนคอยควบคุม สั่งการ ดูแลพร้อม ตลอดจนสอดส่องปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขให้ไวที่สุด ข้อดีในการมีอำนาจสั่งการอีกอย่างก็คือช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างทันท่วงที ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้เฉียบขาด ว่องไว ตลอดจนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนด้วย และผู้บังคับบัญชาที่ดียังสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ รวมถึงอยู่ข้างๆ ในยามที่เกิดวิกฤติ

การประสานงาน (co-ordinate) ภาระหน้าที่ในการเชื่อมโยงงานตลอดจนการปฏิบัติการทุกอย่างรวมถึงกำลังคนที่หน่วยให้ทำงานเข้ากันได้ กำกับให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อำนาจให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ ทุกอย่างหากขาดการประสานงานที่ดีก็อาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ เมื่อมีการแบ่งโครงสร้างตลอดจนมอบหมายงานให้กับแต่ละส่วนชัดเจนแล้วการประสานงานให้เกิดการทำงานที่ดีที่สุดนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะแต่ละส่วนต้องทำงานสอดประสานกันเพื่อผลสำเร็จเดียวกันนั่นเอง การประสานงานที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องมีในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลต่อบุคคล หัวหน้างานต่อลูกน้อง แผนกต่อแผนก ไปจนถึงผู้บริหารต่อทุกหน่วยงานในองค์กรเช่นกัน

การควบคุม (control) การทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้ การควบคุมในที่นี้หมายถึงการกำกับตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ประครองการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด ทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น การควบคุมนี้ยังรวมไปถึงการบริหารที่ไม่ใช้ทรัพยากรบุคคลอีกด้วย แต่รวมถึงทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ เครื่องจักร ผลผลิตที่ได้ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมดด้วย เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

นอกจากนี้ Henri Fayol ยังเสนอแนวคิดหลักการบริหารที่สำคัญสำหรับที่เป็นหลักการสากล ใช้ในการบริหารองค์การไว้ 14 ประเด็น อาทิ การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน อำนาจที่เป็นธรรมและสมดุลง การมีเอกภาพในการบังคับบัญชา การยึดประโยชน์ขององค์การมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว หลักการสายการบังคับบัญชาที่มีความชัดเจน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามัคคีพร้อมในการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

วันชัย มีชาติ (2559) ได้สรุปทฤษฎีแนวความคิดหลักการบริหารที่สำคัญของ Gulick and Urwick ไว้ว่าเป็นการประสานงานผ่านหน้าที่ของฝ่ายบริหาร โดยองค์การจะใช้หน้าที่ของหัวหน้าในการประสานงานในองค์การ ซึ่งหน้าที่ของหัวหน้าจะประกอบด้วยหน้าที่ 7 ประการซึ่งเรียกว่า POSDCORB คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการบริหารงบประมาณ (Budgeting) โดยแนวคิดนี้เพื่อนำไปใช้ในการประสานงานภายในองค์การ ผ่านการจัดโครงสร้างองค์การ ผ่านตัวบุคคล มีการติดตาม การประสานงานนอกระบบเพื่อให้งานสามารถประสานและเชื่อมโยงกันได้ด้วยดี

การวางแผน (Planning) รวมถึงการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน และการวางแผนเพื่อเตรียมการในการดำเนินการในอนาคต รวมถึงการวางแผนการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ

การจัดองค์การ (Organization) เริ่มตั้งแต่การกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดการแบ่งงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ

การบริหารงานบุคคล (Staffing) การจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์การ ตั้งแต่อัตรากำลัง การสรรหาบุคลากรการพัฒนา

การอำนวยการ (Directing) คือหน้าที่ของผู้บริหารในการตัดสินใจ การสั่งการ การวินิจฉัยต่าง ๆ ไปจนถึงการมอบหมายภารกิจให้ผู้ได้บังคับบัญชา รวมถึงภาวะการเป็นผู้นำ

การประสานงาน (Coordinating) การประสานงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้การทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การ รวมถึงการประสานงานของส่วนงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

การรายงาน (Reporting) การรายงานการปฏิบัติงานในระดับส่วนงานของบุคคลไปถึงระดับองค์การ เพื่อให้เข้าถึงการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ และสามารถควบคุมให้ดำเนินการได้ตามแผนงานที่องค์การกำหนดไว้และตรวจสอบประเมินผลได้

การบริหารงบประมาณ (Budgeting) เริ่มตั้งแต่การประเมินงบประมาณค่าใช้จ่าย การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและบัญชีตลอดจนการนำงบประมาณไปใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

Kim W. C. and Mauborgne R. (2014) นักทฤษฎีการบริหารชาวเกาหลีผู้มีอิทธิพลต่อการบริหารงานแบบตะวันตกและทั่วโลกเจ้าของทฤษฎี Blue Ocean Strategy ที่โด่งดังที่สุด โดยทฤษฎีนี้เป็นหลักการที่พยายามหักล้างแนวความคิดกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เกิดสงครามทางการค้าหรือธุรกิจ ที่เรียกว่าทะเลเลือด Red Ocean ที่มีผู้แข่งขันมากมาย แต่กลยุทธ์ของ Blue Ocean เป็นแนวทางที่แนะนำองค์การที่ต้องการจะเติบโตในยุคที่มีการแข่งขันทางธุรกิจสูงจะต้องแสวงหาทะเลแห่งใหม่ หมายถึงการแสวงหาแหล่งธุรกิจใหม่คือการสร้างตลาดใหม่ ๆ การสร้างโอกาสใหม่ ๆ การปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการบริหารจัดการองค์การ หรือการทำธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งตลาดใหม่ที่ไม่มีคู่แข่งอาจส่งผลให้ธุรกิจเติบโตอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดดได้อีกด้วย ซึ่งหลักการนี้เป็นจุดกำเนิดของแนวความคิดยุคหลังที่ก่อให้เกิดธุรกิจรวมถึงตลาดใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย

Simon H. A. (1955) นักทฤษฎีเจ้าของแนวความคิดศาสตร์การบริหารในกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ และแรงจูงใจ โดยเสนอแนวคิดว่าการบริหารเป็นเรื่องของการตัดสินใจ และการตัดสินใจนั้นจะเป็น

ลักษณะการตัดสินใจที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน Satisficing และไม่สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลทั้งหมดได้ เพราะมีข้อจำกัดต่างๆ เช่น เวลา ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร เป็นต้น

Dye นักทฤษฎีเจ้าของแนวความคิดในเชิงระบบ System Theory องค์กรต้องทำงานสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก และต้องปรับตัว องค์กรต้องพิจารณานำปัจจัยนำเข้า Input เข้ามาในระบบการแปรสภาพขององค์กร Process เพื่อให้ได้ปัจจัยนำออก Output (Dye T. R., 1984)

David Osborne และ Ted Gaebler แนวความคิด Reinventing Government เป็นพัฒนาการทำงานขององค์กรภาครัฐให้มีความคล่องตัว การบริหารที่มุ่งเน้นภารกิจ โดยเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานด้วยการคาดการณ์อนาคต เป็นการมุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหามากกว่าการมาแก้ไขภายหลัง การบริหารกระจายอำนาจ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสำนักวิชาพยาบาล และการทำงานเป็นทีมของอาจารย์ผู้สอน ด้วยจำนวนบุคลากรที่จำกัด การให้อำนาจการตัดสินใจไปที่หัวหน้าสาขา และประธานวิชา (Osborne D. and Gaebler T., 1995)

Frederick Herzberg เสนอแนวความคิดทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factors Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับแรงจูงใจของคน โดยผลการศึกษาระบุว่าแรงจูงใจของมนุษย์จะประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยภายนอกหรือเรียกว่า Hygiene Factors ได้แก่ นโยบายขององค์กร การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน สภาพแวดล้อม เงื่อนไขในการทำงาน ค่าจ้าง เงินเดือน สวัสดิการ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งปัจจัยภายนอกจะเป็นแรงจูงใจที่ตอบสนองความต้องการภายนอกของคน จะทำให้เกิดความพึงพอใจได้ในเบื้องต้นแต่จะมีผลต่อคนอยู่ไม่นานนัก

2. ปัจจัยภายใน หรือ Motivation Factors ได้แก่ การทำงานบรรลุผลสำเร็จ การได้รับการยอมรับ ทำงานได้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในงาน การเจริญเติบโต ซึ่งปัจจัยภายในจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อคนมากกว่าปัจจัยภายนอก เนื่องจากจะก่อให้เกิดแรงจูงใจกับคนอยู่ได้นานกว่า

ปัจจัยภายในที่ประกอบด้วย การทำงานจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การได้รับการยอมรับจากหัวหน้างานหรือคนรอบข้าง การต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ การได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือการเติบโตในวุฒิภาวะส่วนตัวขึ้น จะทำให้คนเกิดแรงจูงใจในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้จะตอบสนองความต้องการใจจิตใจ และเป็นแรงจูงใจคนให้ทำงานได้ดีกว่าปัจจัยภายนอก นอกจากนี้เฮิร์ชเบอร์เกอร์ยังบอกอีกว่า 1.องค์กรควรจะให้คนทำงานที่ท้าทายอย่างเต็มความสามารถ 2.พนักงานที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถจะต้องได้รับการเพิ่มความรับผิดชอบให้สูงขึ้น 3.หากงานไม่มีความท้าทาย และไม่ทำให้คนทำงานได้อย่างเต็มความสามารถแล้วจะเกิดปัญหาในเรื่องของแรงจูงใจในการทำงาน

วันชัย มีชาติ (2559) กล่าวถึง แนวคิดทฤษฎี 7S ของ McKinsey ว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์การบริหารองค์การ สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานขององค์การซึ่งจะช่วยให้องค์การสามารถบริหารจัดการให้มีความเป็นเลิศมากขึ้น โดยบริษัท McKinsey บริษัทที่ปรึกษาธุรกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เป็นผู้ศึกษาวิจัยและพัฒนาแนวคิดนี้ขึ้น ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การต่าง ๆ หรือการบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างน้อยที่สุด 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) ระบบ (System) 4) รูปแบบ (Style) 5) บุคคล (Staff) 6) ทักษะ (Skill) และ 7) ค่านิยมร่วม (Shared Value) โดยเฉพาะตัวแปร 3 ตัวแรก คือ กลยุทธ์ โครงสร้าง และระบบ จัดเป็น Hard S's เปรียบเสมือนฮาร์ดแวร์ของระบบคอมพิวเตอร์ คือ เป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้หรือมองเห็นได้ชัดเจน จึงทำให้ผู้บริหารให้ความสนใจเป็นพิเศษตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

วันชัย มีชาติ (2559) ได้กล่าวถึงแนวความคิดในเชิงระบบ (System Theory) หรือ ทฤษฎีระบบว่าเป็นแนวความคิดที่ใช้อธิบายเรื่องต่าง ๆ ได้หลากหลาย การศึกษาด้านการบริหารก็มีการนำทฤษฎีระบบมาอธิบายองค์การและการทำงานขององค์การด้วยเช่นกัน แนวความคิดที่สำคัญของทฤษฎีระบบประกอบด้วย

1. องค์การประกอบของด้วยระบบย่อย ๆ ที่ทำงานร่วมกันโดยระบบย่อยเหล่านี้จะมีลักษณะ สำคัญสองประการคือ 1) มีความอิสระของตนเอง หรือ สามารถสร้างระบบการทำงานของตนเองได้ (independent unit) และ 2) ทำงานร่วมกับระบบอื่นในลักษณะที่เป็นหนึ่ง

เดียวกันในองค์การ (a part of the whole) การทำงานของระบบย่อยจะต้องประสานสอดคล้องกัน จึงจะเกิดผลงานของ องค์การได้

2. ระบบจะรับปัจจัยนำเข้า (inputs) จากสภาพแวดล้อม องค์การจะต้องแสวงหาปัจจัย นำเข้าต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานขององค์การ

3. ระบบจะทำหน้าที่ในการแปรสภาพ (conversion process) ปัจจัยนำเข้าเป็นปัจจัยนำออกขององค์การ (outputs) ซึ่งปัจจัยนำออกที่องค์การสร้างขึ้นจะได้แก่ ผลผลิตขององค์การ อาจเป็นสินค้าหรือบริการต่าง ๆ

4. องค์การจะสร้างผลผลิต (outputs) ขององค์การ และส่งมอบผลผลิตเหล่านี้เข้าสู่สภาพแวดล้อม

5. องค์การจะรับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

จากที่กล่าวมานั้น การบริหารคือ การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ การกำหนดนโยบายและแผนของผู้บริหารในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการตัดสินใจ การมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ และทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้ดำเนินการสำเร็จบรรลุผล

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการบริหารองค์การจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากต้องใช้การวางแผนโดยการกำหนดแผนหรือวิธีการดำเนินการที่จะสามารถปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนงานสำเร็จ ครอบคลุมกระบวนการทุกกระบวนการ และยังเป็นแนวทางที่ถูกกำหนดไว้สำหรับการดำเนินการในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องมีการกำหนดตำแหน่งงานของแต่ละบุคคล ภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนคนที่ปฏิบัติงาน มีการสั่งการเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต้องมีผู้ควบคุมเพื่อคุณภาพรวมของการปฏิบัติงานตามแผนนั้น ๆ และคอยสอดส่องปัญหาเพื่อหาทางแก้ไข การบริหารยังต้องมีการประสานงานเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ อีกทั้งต้องมีการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้ ทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่าย รวมไปถึงการบริหาร

จัดการการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมด เป้าหมายเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

2.3 แนวคิดการศึกษา

โรเบิร์ต กาย (Robert Gagne) ได้นำเอาแนวแนวคิด 9 ประการ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หลักการสอนทั้ง 9 ประการ ได้แก่

1. เร่งเร้า กระตุ้น และดึงดูดความสนใจ (Gain Attention) ของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

เป็นการเร่งเร้าความสนใจ ก่อนที่จะเริ่มการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน ควรมีการจูงใจและเร่งเร้าความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียน ดังนั้น บทเรียนคอมพิวเตอร์ จึงควรเริ่มด้วยการใช้ภาพ แสง สี เสียง หรือใช้สื่อประกอบกันหลายๆ อย่าง โดยสื่อที่สร้างขึ้นมานั้นต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและน่าสนใจ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อความสนใจของผู้เรียน นอกจากเร่งเร้าความสนใจแล้ว ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะศึกษาเนื้อหาต่อไปในตัวอีกด้วย

2. บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง

เป็นการบอกวัตถุประสงค์ของบทเรียน นับว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้ทราบถึงความคาดหวังของบทเรียนจากผู้เรียน นอกจากผู้เรียนจะทราบถึงพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของตนเองหลังจบบทเรียนแล้ว จะยังเป็นการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงประเด็นสำคัญของเนื้อหา รวมทั้งเค้าโครงของเนื้อหาอีกด้วย การที่ผู้เรียนทราบถึงขอบเขตของเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวความคิดในรายละเอียด หรือส่วนย่อยของเนื้อหาให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับเนื้อหาในส่วนใหญ่ได้ ซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากจะมีผลดังกล่าวแล้ว ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้เรียนที่ทราบวัตถุประสงค์ของการเรียนก่อนเรียนบทเรียน จะสามารถจำและเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้นอีกด้วย

3. ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) หรือการกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ใน

หน่วยความจำ เพื่อการใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

การทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะนำเสนอความรู้ใหม่แก่ผู้เรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีการประเมิน ความรู้ที่จำเป็นสำหรับบทเรียนใหม่ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดปัญหาในการเรียนรู้ วิธีปฏิบัติโดยทั่วไปสำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็คือ การทดสอบก่อนบทเรียน (Pre-test) ซึ่งเป็นการประเมินความรู้ของผู้เรียน เพื่อทบทวนเนื้อหาเดิมที่เคยศึกษาผ่านมาแล้ว และเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับเนื้อหาใหม่ นอกจากนี้จะเป็นการตรวจวัดความรู้พื้นฐานแล้ว บทเรียนบางเรื่องอาจใช้ผลจากการทดสอบก่อนบทเรียนมาเป็นเกณฑ์จัดระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อจัดบทเรียนให้ตอบสนองต่อระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อจัดบทเรียนให้ตอบสนองต่อระดับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคน แต่อย่างไรก็ตามในขั้นการทบทวนความรู้เดิมนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการทดสอบเสมอไป หากเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นเป็นชุดบทเรียนที่เรียนต่อเนื่องกันไปตามลำดับ การทบทวนความรู้เดิม อาจอยู่ในรูปแบบของการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดย้อนหลังถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มาก่อนหน้านี้ก็ได้ การกระตุ้นดังกล่าวอาจแสดงด้วยคำพูด คำเขียน ภาพ หรือผสมผสานกันแล้วแต่ความเหมาะสม ปริมาณเล็กน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหา ตัวอย่างเช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องการต่อตัวด้านทานแบบผสม ถ้าผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจวิธีการหาความต้านทานรวม กรณีนี้ควรจะมีวิธีการวัดความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนว่ามีความเข้าใจเพียงพอที่จะคำนวณหาค่าต่างๆ ในแบบผสมหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการทดสอบก่อน ถ้าพบว่าผู้เรียนไม่เข้าใจวิธีการคำนวณ บทเรียนต้องชี้แนะให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาเรื่องการต่อตัวด้านทานแบบอนุกรมและแบบขนานก่อน หรืออาจนำเสนอบทเรียนย่อยเพิ่มเติมเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นการทบทวนก่อนก็ได้

4. นำเสนอเนื้อหาใหม่ หรือสิ่งเร้าใหม่ (Present New Information) ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

เป็นการนำเสนอเนื้อหาใหม่ หรือหลักสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็คือ ควรนำเสนอภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ประกอบกับคำอธิบายสั้นๆ ง่าย แต่ได้ใจความ การใช้ภาพประกอบ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น และมีความคงทนในการจำได้ดีกว่าการใช้คำอธิบายเพียงอย่างเดียว โดยหลักการที่ว่า ภาพจะช่วยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้

ง่ายต่อการรับรู้ แม้ในเนื้อหาบางช่วงจะมีความยากในการที่จะคิดสร้างภาพประกอบ แต่ก็ควรพิจารณาวิธีการต่างๆ ที่จะนำเสนอด้วยภาพให้ได้ แม้จะมีจำนวนน้อย แต่ก็ยังดีกว่าคำอธิบายเพียงคำเดียว อย่างไรก็ตามการใช้ภาพประกอบเนื้อหาอาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร หากภาพเหล่านั้นมีรายละเอียดมากเกินไป ใช้เวลามากไปในการปรากฏบนจอภาพ ไม่เกี่ยวข้องข้อกับเนื้อหา ชับซ้อน เข้าใจยาก และไม่เหมาะสมในเรื่องเทคนิคการออกแบบ เช่น ขาดความสมดุล องค์ประกอบภาพไม่ดี เป็นต้น

5. ชี้นำแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

เป็นการชี้นำแนวทางการเรียนรู้ตามหลักการและเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ผู้เรียนจะจำเนื้อหาได้ดี หากมีการจัดระบบการเสนอเนื้อหาที่ดีและสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมของผู้เรียน บางทฤษฎีกล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ที่กระจำชัด (Meaningful Learning) นั้น ทางเดียวที่จะเกิดขึ้นได้ก็คือการที่ผู้เรียนวิเคราะห์ และตีความในเนื้อหาใหม่ลงบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์เดิม รวมกันเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้น หน้าที่ของผู้ออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในขั้นนี้ก็คือ พยายามค้นหาเทคนิคในการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในการศึกษาความรู้ใหม่ นอกจากนั้นยังจะต้องพยายามหาวิธีทางที่จะทำให้การศึกษาความรู้ใหม่ของผู้เรียนนั้นมีความกระจำชัดเท่าที่จะทำได้ เป็นต้นว่า การใช้เทคนิคต่างๆ เข้าช่วย ได้แก่ เทคนิคการให้ตัวอย่าง (Example) และตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่าง (Non-example) อาจจะช่วยทำให้ผู้เรียนแยกแยะความแตกต่างและเข้าใจโมคติของเนื้อหาต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น ผู้ออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มีลตีมี่เดียวอาจใช้วิธีการค้นพบ (Guided Discovery) ซึ่งหมายถึง การพยายามให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล ค้นคว้า และวิเคราะห์หาคำตอบด้วยตนเอง โดยบทเรียนจะค่อยๆ ชี้นำจากจุดกว้างๆ และแคบลงๆ จนผู้เรียนหาคำตอบได้เอง นอกจากนั้น การใช้คำอธิบายกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ก็เป็นเทคนิคอีกประการหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการชี้นำทางการเรียนรู้ได้ สรุปแล้วในขั้นตอนนี้ ผู้ออกแบบจะต้องยึดหลักการจัดการเรียนรู้ จากสิ่งที่มีประสบการณ์เดิมไปสู่เนื้อหาใหม่ จากสิ่งที่ยากไปสู่สิ่งที่ง่ายกว่า ตามลำดับขั้น

6. กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

นักการศึกษา กล่าวว่า การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้นเกี่ยวข้องกับระดับและขั้นตอนของการประมวลผลข้อมูล หากผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหา และร่วมตอบคำถาม จะส่งผลให้มีความจำดีกว่าผู้เรียนที่ใช้วิธีอ่านหรือคัดลอกข้อความจากผู้อื่นเพียงอย่างเดียว บทเรียนคอมพิวเตอร์ มีข้อได้เปรียบกว่าสื่อทัศนูปกรณ์อื่นๆ เช่น วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เทปเสียง เป็นต้น ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเหล่านี้จัดเป็นแบบปฏิสัมพันธ์ไม่ได้ (Non-interactive Media) แตกต่างจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เรียนสามารถมีกิจกรรมร่วมในบทเรียนได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เลือกรายการ และปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน กิจกรรมเหล่านี้เองที่ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อมีส่วนร่วม ก็มีส่วนคิมนำหรือติดตามบทเรียน ย่อมมีส่วนผูกประสานให้ความจำดีขึ้น

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ผลจากการวิจัยพบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับนั้น ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะกระตุ้นความสนใจจากผู้เรียนได้มากขึ้น ถ้าบทเรียนนั้นทำท่าย โดยการบอกเป้าหมายที่ชัดเจน และแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าขณะนั้นผู้เรียนอยู่ที่ส่วนใด ห่างจากเป้าหมายเท่าใด การให้ข้อมูลย้อนกลับดังกล่าว ถ้านำเสนอด้วยภาพจะช่วยเร่งเร้าความสนใจได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะถ้าภาพนั้นเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน อย่างไรก็ตามการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยภาพ หรือกราฟฟิกอาจมีผลเสียอยู่บ้างตรงที่ผู้เรียนอาจต้องการดูผล ว่าหากทำผิด แล้วจะเกิดอะไรขึ้น ตัวอย่างเช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอนแบบแขวนคอสำหรับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผู้เรียนอาจตอบโดยการกดแป้นพิมพ์ไปเรื่อย ๆ โดยไม่สนใจเนื้อหา เนื่องจากต้องการดูผลจากการแขวนคอวิธีหลีกเลี่ยงก็คือ เปลี่ยนจากการนำเสนอภาพ ในทางบวก เช่น ภาพเล่นเรือเข้าหาฝั่ง ภาพขยับยานสูดวงจันทร์ ภาพหนูเดินไปกินเนยแข็ง เป็นต้น ซึ่งจะไปถึงจุดหมายได้ด้วยการตอบถูกเท่านั้น หากตอบผิดจะไม่เกิดอะไรขึ้น อย่างไรก็ตามถ้าเป็นบทเรียนที่ใช้กับกลุ่มเป้าหมายระดับสูงหรือ เนื้อหาที่มีความยาก การให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยคำเขียนหรือกราฟจะเหมาะสมกว่า

8. การประเมินผลการแสดงออก (Assess Performance) ของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

โดยในแต่ละประการจะมีการทดสอบความรู้ใหม่หลังจากศึกษาบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรียกว่า การทดสอบหลังบทเรียน (Post-test) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ทดสอบความรู้ของตนเอง นอกจากนี้จะยังเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด หรือไม่ เพื่อที่จะไปศึกษาในบทเรียนต่อไปหรือต้องกลับไปศึกษาเนื้อหาใหม่ การทดสอบหลังบทเรียน จึงมีความจำเป็นสำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกประเภท นอกจากจะเป็นการประเมินผล การเรียนรู้แล้ว การทดสอบยังมีผลต่อความคงทนในการจดจำเนื้อหาของผู้เรียนด้วย แบบทดสอบจึง ควรถามแบบเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน ถ้าบทเรียนมีหลายหัวเรื่องย่อย อาจแยก แบบทดสอบออกเป็นส่วนๆ ตามเนื้อหา โดยมีแบบทดสอบรวมหลังบทเรียนอีกชุดหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ออกแบบบทเรียนต้องการแบบใด

9. สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) เป็นการส่งเสริมความคงทนและการ ถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียง และในสถานการณ์ที่ หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ สถานการณ์อื่น ๆ ได้

การสรุปและนำไปใช้ จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายที่บทเรียน จะต้องสรุปแนวคิดของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้ว ในขณะเดียวกัน บทเรียนต้องชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติม เพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษา ต่อในบทเรียนถัดไป หรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

Bloom (Bloom's Taxonomy) ได้ให้ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยแบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
2. ความเข้าใจ (Comprehend)
3. การประยุกต์ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่

6. การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

ทฤษฎีการเรียนรู้ของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่

1. พฤติกรรม ควรชี้ชัดและสังเกตได้
2. เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
3. มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner) บรูเนอร์ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์
2. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน
3. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ
4. ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง
5. ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง
6. เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor)

1. ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน

2. การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความ สามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการศึกษาซึ่งเป็นภารกิจหลักของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างมากในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นออนไลน์จึงต้องมีการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดบทเรียนผ่านทางคอมพิวเตอร์ ดังนั้นสื่อที่สร้างขึ้นจะต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและน่าสนใจ นอกจากนี้ยังต้องแจ้งรายละเอียดบทเรียนให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าถึงประเด็นสำคัญของเนื้อหา รวมทั้งเค้าโครงของเนื้อหาอีกด้วย การที่ผู้เรียนทราบถึงขอบเขตของเนื้อหาช่วยให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวความคิดในรายละเอียด ต้องมีการทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะนำเสนอความรู้ใหม่แก่ผู้เรียนเป็นการประเมินความรู้ของผู้เรียน เพื่อทบทวนเนื้อหาเดิมที่เคยศึกษาผ่านมาและทราบถึงข้อมูลของบทเรียนที่ผู้เรียนมีอยู่ การนำเสนอเนื้อหาใหม่ในรูปแบบของภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาประกอบกับคำอธิบายสั้น ๆ แบบง่าย ๆ แต่ได้ใจความ จะชี้แนะแนวทางหรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมายทำให้ผู้เรียนจะจำเนื้อหาได้ดี การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียนโดยให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน ทั้งหมดนี้ต้องมีการปรับรูปแบบให้เข้ากับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่แตกต่างและเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงกับรูปแบบการศึกษาเดิม

2.4 แนวคิดเบื้องต้นการปรับตัว

ความหมายของการปรับตัว

Roy (2009) กล่าวว่า เมื่อบุคคลต้องประสบกับเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง บุคคลจะเกิดการปรับตัว โดยกระบวนการปรับตัวของบุคคลจะเริ่มจากความคิด และความรู้สึก ให้สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ความตระหนักรู้ทางปัญญาและการสร้างสรรค์ในการบูรณาการปรับตัวในแนวคิดของรอย มีเป็นลักษณะเป็นระบบเปิด และมีความเป็นองค์รวม (Holistic

adaptive system) ประกอบด้วยสิ่งนำเข้า (input) กระบวนการเผชิญปัญหา (Coping process) สิ่งนำออก (output) และกระบวนการป้อนกลับ (feedback)

กระบวนการปรับตัว

องค์ประกอบสองส่วนนี้ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อธิบายตามแนวคิดของรอย เป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การเกิดการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้า นั้น โดยการใช้กระบวนการเผชิญปัญหา ได้แก่ กลไกการควบคุมและการรู้คิด เกิดการปรับความคิดให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง) และเมื่อสองกลไกทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสม ส่งผลทำให้บุคคลเกิดการพฤติกรรมปรับตัว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็น อัตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ พึ่งพาระหว่างกัน และร่างกาย และตามมาด้วยขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ คือ ผลลัพธ์ แบ่งออกเป็น ปรับตัวได้และปรับตัวไม่ได้สิ่งื่อนำออกมานี้บุคคลจะเกิดการป้อนข้อมูลกลับ (Feedback) เพื่อกลายเป็นข้อมูลในตำแหน่งสิ่งนำเข้าในกระบวนการปรับตัวครั้งต่อไป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงของทุกสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ถือเป็นวิกฤตการณ์ยิ่งใหญ่ของโลกที่ประชากรทุกคนทุกอาชีพได้รับผลกระทบ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไป มนุษย์ทุกคนจึงต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดได้ รวมถึงการศึกษาก็เช่นกัน ถึงแม้จะมีอุปสรรคคือโรคติดต่อที่ระบาดอย่างรุนแรง แต่การศึกษาก็ยังคงต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงต้องมีการปรับตัวทั้งการวางแผนการจัดการศึกษา การปรับตัวของอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนที่เกี่ยวข้องล้วนต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างราบรื่นที่สุด

2.5 การวางแผน (Planning)

ความหมายการวางแผน

วันชัย มีชาติ (2559) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ และการดำเนินการ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้กำหนดไว้ โดยมีนักทฤษฎีให้ความหมายแตกต่างกันดังนี้

Richard L. Daft ให้ความหมายของการวางแผนว่า การวางแผนเป็นภารกิจทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์กรและการตัดสินใจว่า องค์กรจะต้องทำอะไร ใช้ทรัพยากรอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

Koontz & Weihrich การวางแผนเกี่ยวข้องกับการเลือกภารกิจ วัตถุประสงค์ กิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนจะเป็นสะพานเชื่อมจุดที่องค์กรเป็นอยู่ กับจุดที่องค์กรควรจะเป็นในอนาคต

Judith R. Gordon และคณะให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดและการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือทำให้เป้าหมายเป็นจริง

Stephen P. Robbin ให้คำนิยามการวางแผนว่า หมายถึงการกำหนด เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์และการสร้างยุทธศาสตร์ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ รวมถึงการสร้างแผนระดับต่าง ๆ เพื่อรวบรวมและประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีนักทฤษฎีอื่น ๆ ที่กล่าวถึงความหมายของการวางแผนไว้ ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการของการ กำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญเริ่มจากภารกิจ (Mission) เป็นข้อความประกาศอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์กรและขอบข่ายงานที่เป็น ลักษณะเฉพาะขององค์กร ซึ่งกำหนดไว้อย่างง่ายต่อการแปลความและเข้าใจจากสมาชิกทุกฝ่ายของ องค์กร ต่อด้วยจุดหมาย (Goals) เป็นเป้าหมายแห่งอนาคต หรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์กรต้องการให้ บรรลุผล และแผน (Plans) หมายถึงวิถีทาง (Means) ที่จะทำให้บรรลุผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานและในกระบวนการ โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย 2. การวิเคราะห์สถานการณ์ 3. การพิจารณาและกำหนดสมมติฐาน 4. การกำหนด

ทางเลือก 5. การประเมินทางเลือก 6. การเลือกทางเลือก 7. การลงมือปฏิบัติและสร้างแผนสนับสนุน
8. การจัดทำแผนแบบตัวเลขโดยใช้งบประมาณ

ความสำคัญของการวางแผน

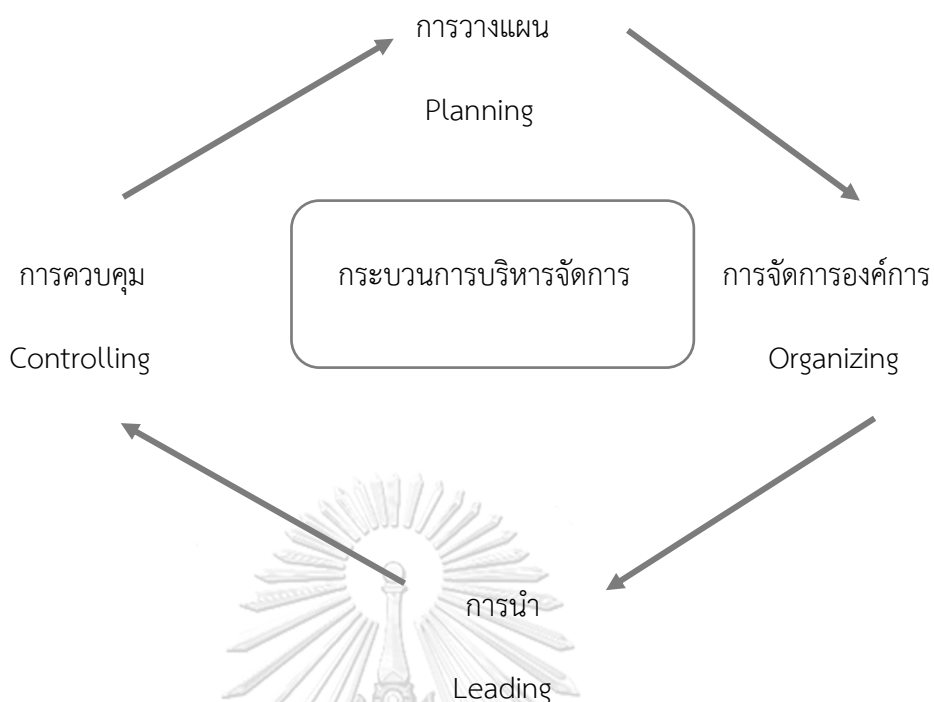
การวางแผน มีความสำคัญกับองค์กรและผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากที่ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับภารกิจเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและวิธีการที่จะทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผลไว้วางหน้า ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกันหรือการวินิจฉัยเหตุการณ์ที่จะดำเนินการในอนาคต แล้วกำหนดแนวทางวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุมีผลเพื่อลดผลกระทบจาก ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในองค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาว

การวางแผนเป็นการจัดการที่มุ่งเน้นที่การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร พร้อมกับการกำหนดวิธีการที่จะทำให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นนั้นประสบความสำเร็จ การวางแผนจึงเป็นงานที่จะต้องทำก่อนลงมือปฏิบัติจริง มีการระบุกิจกรรม กำหนดหน่วยงานและบุคลากรให้เข้าไปรับผิดชอบ มีการจัดการทรัพยากรให้พอเหมาะกับการปฏิบัติตามกิจกรรม มีการกำหนดตารางเวลาการปฏิบัติงานพร้อมกับแนวทางดำเนินงานและวิธีการประเมินผลงานสำหรับงานทางด้านการวางแผนที่ผู้บริหารหรือฝ่ายผู้จัดการจะต้องจัดทำนั้นจะกระทำในสองลักษณะ (tactical planning หรือ action planning) ซึ่งงานทางด้านการวางแผนทั้ง 2 ระดับ จะมีลักษณะรูปแบบและวิธีการโดยเฉพาะ

ประเภทของการวางแผนที่สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์นำมาใช้บริหารจัดการ

1. แผนระยะสั้น เป็นแผนที่แบ่งตามระยะเวลา สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้ดำเนินการว่าแผนระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ด้วยสถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน และการจัดการศึกษาเป็นภารกิจหลักขององค์กร รวมทั้งการเรียนภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยจริง สำนักวิชาจึงได้วางแผนระยะสั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นและให้ภารกิจหลักสามารถดำเนินต่อไปได้ไม่สะดุด ซึ่งไม่สามารถใช้การวางแผนระยะยาวได้ เนื่องจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์โควิด-19

2. แผนเฉพาะเจาะจง เป็นแผนที่แบ่งตามการแผ่ขยายของแผน ได้แก่ แผนปฏิบัติการ เนื่องจากเป็นแผนที่ดำเนินการขึ้นเพื่อใช้ในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันการพยาบาลฯ อีกชั้นหนึ่ง

รูปที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ประการ เริ่มต้นจากการวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุม โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามสภาพแวดล้อมขององค์การ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมอยู่เสมอ เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานขององค์การบรรลุเป้าหมายขององค์การ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบพื้นฐานของการบริหารจัดการทั้ง 4 ประการดังกล่าวต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งสามารถนำมาแสดงได้ดังรูปที่ 1

จึงสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารองค์การ เนื่องจากเป็นกระบวนการทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ การกำหนดเป้าหมายและการสร้างยุทธศาสตร์ในการดำเนินการต่าง ๆ เป็นกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายในอนาคตขององค์การให้สอดคล้องกับภารกิจ การกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์การได้กำหนดไว้ ซึ่งสำนักวิทยาศาสตร์ได้ใช้การวางแผนเพื่อบริหารจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นภารกิจหลักขององค์การ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้องค์การสามารถขับเคลื่อนภารกิจหลักได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2.6 การเรียนรู้แบบผสมผสาน

กุลธิดา พุ่งคาใน (2563) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal Blended Learning in a New Normal ความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) คือการเรียนรู้ที่มีการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนแบบเผชิญหน้าที่ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกับการเรียนระบบออนไลน์ที่นำเทคโนโลยีเข้าใช้ให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้รวดเร็วมากขึ้น

เฮเลน และซีแมน (Allen and Seaman, 2010) ได้อธิบายไว้ว่าการเรียนแบบผสมผสานเป็นการเรียนที่ผสมกันระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์ โดยนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น การสนทนาออนไลน์และยังคงมีส่วนที่ให้ผู้เรียนและผู้สอนพบปะกัน โดยมีสัดส่วนในการนำเสนอเนื้อหาผ่านระบบออนไลน์อยู่ระหว่างร้อยละ 30-70 ของเนื้อหาการเรียนทั้งหมด “Blended learning systems combine face-to-face instruction with computermediated instruction”

ฮอร์นและสตอกเกอร์ (2011) แห่ง Innosight Institute ได้นิยามเกี่ยวกับการเรียนแบบผสมผสานของผู้เรียนในระดับ K-12 หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยนักเรียนสามารถควบคุมตัวแปรทางการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในด้านเวลา สถานที่ แนวทางการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้ของตนเอง “A blended learning program uses a combination of e-learning and classroom instruction”

เกรแฮม (2012) แห่งมหาวิทยาลัย Brigham Young University ประเทศสหรัฐอเมริกาได้สรุปนิยามของการเรียนแบบผสมผสานไว้ว่า เป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ “Blended learning is any time a student learns at least in part at a supervised brick-and-mortar location away from home and at least in part through online delivery with some element of student control over time , place , path and/or pace”

เบอร์นาท (2012) ได้สรุปว่า การเรียนแบบผสมผสานหรือ Blended Learning หมายถึง โปรแกรมทางการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-learning กับการสอนในชั้นเรียน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการเรียนการสอนที่มีการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าที่มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกับการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ซึ่งนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) มีเหตุผลและความจำเป็นหลายประการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบ Blended Learning ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เกิดผลในเชิงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการเรียนรู้ใน 3 มิติสำคัญตามที่ เกรแฮม (2012) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. เกิดการปรับปรุงพัฒนาในเชิงวิชาการ (Improved Pedagogy) เป็นเหตุผลสำคัญของการ จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการจัดสภาพการณ์ทางการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมให้ความรู้ผู้สอน (Instructors) มักจะมุ่งเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ของการสอนหรือฝึกอบรมเพื่อให้เกิด ความรู้ในลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหาแบบส่งผ่าน (Transmission) มากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนร่วมกัน (Interaction) ครูผู้สอนมักจะมีแนวโน้มการสอนแบบบรรยายมากกว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ หลังจากกระบวนการเรียนรู้แบบทางไกลได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วขึ้น ทำให้รูปแบบการเรียนแบบ Blended Learning ได้ถูกนำมาใช้และเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ของการ

เรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. เพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น (Increased Access and Flexibility) การเรียนในรูปแบบผสมผสาน (Blended Learning) จะช่วยในการสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีโอกาสในการสร้างองค์ความรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและยืดหยุ่นตามสภาพการณ์หรือความพร้อมของผู้เรียนได้ในทุกระดับ

ประสิทธิภาพของการเข้าถึงนั้นจำแนก ได้ 3 ลักษณะตามที่ Graham and Dziuban (2008) กล่าวไว้คือ ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับองค์กร หรือสถาบัน (Institutions) ประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับโปรแกรมหรือโครงการ (Programs) และท้ายสุดประสิทธิภาพการเข้าถึงในระดับเนื้อหารายวิชา (Courses)

3. ประสิทธิภาพในเชิงงบประมาณหรือการลงทุน (Cost Effectiveness) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนในด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการเรียนอุดมศึกษาหรือในมหาวิทยาลัย ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบผสมผสานนี้จะก่อให้เกิดการสร้างระบบการเรียนที่ลุ่มลึกและกว้างไกลในหลากหลายรูปแบบ และสนองต่อผู้เรียนได้ตามอัตภาพและตามสถานการณ์ เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าในการใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาของหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา

การจัดการศึกษาในบริบทของประเทศไทยนั้น การใช้ Blended Learning มีความสำคัญโดย เห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 11 กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาโดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการค้นคว้าของผู้เรียน รวมถึงเป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์กันของผู้เรียน โดยใช้บทเรียนที่มีความยืดหยุ่น เน้นการสืบค้นให้การเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธี โดยคำนึงถึงผู้เรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา สถานการณ์ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบออนไลน์และออฟไลน์มาเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

สูงสุด เกิดทักษะ และเกิดการเรียนรู้ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนการศึกษาที่ต้องการให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันเวทีโลก (กุลธิดา พุ่งคาโน, 2563)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานจะกลายเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ การเรียนการสอนสาขาพยาบาลซึ่งปกติจะใช้การเรียนการสอนในห้องเรียนจริงเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งได้ปฏิบัติกันมานานและไม่มีเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ขึ้นนั้น ถือเป็นสถานการณ์ที่บังคับให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงถูกนำมาใช้อย่างจำเป็น และเมื่อได้มีการทดลองใช้แล้วจึงจะเห็นว่ามีส่วนที่มีประโยชน์มาก เพราะสามารถตอบโจทย์การเรียนการสอนในยุคนี้ได้ดี จะเห็นได้จากการที่หลายสถาบันการศึกษาได้นำรูปแบบการเรียนรู้มาใช้อย่างแพร่หลาย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความท้าทายในการวางแผนบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

อานันท์ สีสพิทักษ์เกียรติ และคณะ (2564) โครงการวิจัยถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ศึกษาภาพรวมแนวทางการปรับตัวด้านการสอนและการสอบในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 ผลการศึกษาพบว่าเกิดการปรับตัวของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริหาร คณะอาจารย์ กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน และกลุ่มนักศึกษา โดยมีแนวทางการปรับตัวที่ดีขึ้น

ปราโมทย์ ถ่างกระโทก และคณะ (2564) การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19: กรณีศึกษารายวิชาวิทยาการระบาด ได้ศึกษาเพื่อนำเสนอประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ผู้เรียนและผู้สอน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค โดยมี

แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ยุทธนา บันลือชัยลักษณ์ (2563) ผลกระทบต่อการฝึกปฏิบัติทางคลินิกของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ด้านผลกระทบต่อแพทยศาสตร์ศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเห็นความสำคัญของการเป็นตัวอย่างเป็นเรื่องสุขอนามัยที่ดีแก่คนในสังคม และการได้รับโอกาสที่ดีในการพัฒนาตนเอง เรื่อง การระมัดระวังป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์ก่อนการตรวจร่างกาย หรือก่อนทำหัตถการต่าง ๆ แก่ผู้ป่วยอยู่ในระดับมาก

วาริษา ธนคุรุธรรม (2563) ความท้าทายของการเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19: รายวิชาเวชจริยศาสตร์และทักษะการสื่อสารในเวชปฏิบัติ ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติในรายวิชาเวชจริยศาสตร์ฯ ระหว่างการจัดการเรียนรูปแบบออนไลน์ ช่วงสถานการณ์โควิด-19 กับรูปแบบเดิม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่เรียนรูปแบบเดิมก่อนสถานการณ์โควิด-19 มีคะแนนการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มเรียนแบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (47.5 ± 0.80 vs. 46.22 ± 1.54 , $p < 0.001$) นักศึกษาแพทย์ที่เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน รายวิชาเวชจริยศาสตร์แบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ในระดับมาก (4.45)

สายสมร เฉลยกิตติ (2563) ผลกระทบโรคระบาด COVID-19: การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อนำเสนอผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ต่อการจัดการศึกษาพยาบาล คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 และการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาสู่วิถีชีวิตใหม่ที่เรียกว่า New normal สำหรับภาวะวิกฤตในครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ COVID-19 ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนคือ แพลตฟอร์มเทคโนโลยีถูกนำมาใช้กับการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ต้องพัฒนา ทำให้การเรียนการสอนผ่านออนไลน์ สะดวก และรวดเร็วขึ้น

2.8 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการค้นคว้าและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ในยุคปกติใหม่ โดยมีการศึกษาถึงการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตรและรายวิชา การควบคุมคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการบุคลากร รวมถึงการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพต่อไปนี้

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย มีกรอบในการศึกษาเพื่อให้ได้ผลการศึกษานั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในยุคปกติใหม่ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่มีความถูกต้องและได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงการวางแผนบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ในยุคปกติใหม่ ภายในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย โดยมีการใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธีด้วยกัน คือ

1. การเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

สำหรับการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการกำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยคือ การเปิดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2563 โดยศึกษารวบรวมข้อมูลการปรับตัวและการวางแผนบริหารจัดการของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 1 กลุ่ม

3.2 รูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ดังนี้

3.2.1 การเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา รายงานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารของทางราชการ เอกสารการประชุม/สัมมนา รายงานสถิติต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview)

เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์ (interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant)

หลังจากนั้นนำข้อมูลจากวิธีวิจัยทั้งสองรูปแบบมาอภิปรายผลรวมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย (Research Population)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มคณาบดีและผู้บริหารภายในคณะที่เกี่ยวข้อง กลุ่มอาจารย์ผู้สอน และกลุ่มนักศึกษา โดยจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่สามารให้ข้อมูลได้ตรงประเด็นที่ศึกษา

1. ผู้บริหาร ได้แก่ คณบดี หัวหน้าสาขา และบุคลากรสายวิชาการ (อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร) จาก 6 สาขาวิชา จำนวนรวม 14 คน
2. บุคลากรสายสนับสนุน ได้แก่ บุคลากรหน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายบริหารวิชาการ และฝ่ายบริการการศึกษา จำนวนรวม 5 คน
3. นักศึกษาพยาบาล 3 ชั้นปี ได้แก่ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวนรวม 6 คน

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเสริม

1. พยาบาลผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 4 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยนั้นจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากทั้งการรวบรวมหนังสือ ตำรา รายงานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารของทางราชการ เอกสารการประชุม/สัมมนา รายงานสถิติ ต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลตามกลุ่มบุคคลที่ได้คัดเลือกไว้ ในรูปแบบ Focus Group เพื่อให้เห็นภาพรวมและแนวทางการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนและการสอบในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ในช่วงเวลาที่กำหนด ระบบประกันคุณภาพการศึกษา การปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนในระยะต่อมา และแนวทางการดำเนินการต่อไปในอนาคต โดยมีแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักไปยังหน่วยงาน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย วัตถุประสงค์ การขออนุญาตจัดและบันทึกเทปรวมทั้งคำถามที่จะสัมภาษณ์
2. เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงทำการนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์
3. เมื่อถึงเวลานัดหมาย ผู้วิจัยดำเนินการแจ้งรายละเอียดงานวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักหลักทราบ และขออนุญาตจัดและบันทึกเสียง รวมถึงแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าหากข้อมูลใดที่ไม่สะดวกตอบคำสัมภาษณ์ก็สามารถไม่ตอบคำถามได้ หลังจากนั้นเริ่มสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบอย่างอิสระ และผู้วิจัยจึงตรวจสอบประเด็นคำถามและคำตอบที่ได้รับให้ครบถ้วน รวมทั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักในการขอสัมภาษณ์เพิ่มเติม หากพบว่าข้อมูลไม่ครบถ้วน
4. ผู้วิจัยทำการถอดเทปสัมภาษณ์ภายหลังการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ หากไปว่าไม่ครบถ้วนจึงประสานผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอสัมภาษณ์เพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลเสริม เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการตรวจสอบผลการนำเสนอข้อมูล โดยตรวจสอบแบบสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มที่ 1 คณบดี และหัวหน้าสาขา กลุ่มที่ 2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร กลุ่มที่ 3 บุคลากรสายสนับสนุน และกลุ่มที่ 4 นักศึกษา
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปแบบคำต่อคำ รวมถึงสิ่งที่ผู้วิจัยได้สังเกตลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งก่อนสัมภาษณ์ ระหว่างการสัมภาษณ์และหลังการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าเพียงพอหรือไม่ หากไม่เพียงพอผู้วิจัยจะขออนุญาตติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกครั้ง
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการถอดเทปแบบคำต่อคำ อ่านและทบทวนเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาและจัดระเบียบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นทำการถอดรหัสบนข้อความที่เกี่ยวข้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย และแยกบันทึกไว้
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่มีรหัสกำกับไว้ รวมเข้าด้วยกันอย่างเป็นหมวดหมู่ และจัดข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันตามประเด็นหลักไว้ด้วยกัน ดูแนวคิดที่ซ้ำ ๆ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงในรูปแบบการบรรยาย
5. ผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลที่เรียบเรียงอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงประเด็นหัวข้อที่มีความสอดคล้องหรือแตกต่างกัน และนำมาเรียบเรียงข้อมูลเพื่อเขียนผลการวิจัย

3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยนี้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ในรูปแบบออนไลน์ สำหรับสถานการณ์วิกฤตในอนาคตได้ ซึ่งจะสามารถทราบแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการให้เหมาะสมกับสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย มีการกำหนดวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาภายในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในยุคปกติใหม่ ตลอดจนศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังการบริหารจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 14 คน บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 5 คน ซึ่งปฏิบัติงานในสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 20 คน และผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการการเรียนการสอนของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และตอนที่ 2 ศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังการปรับบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 เมื่อมีการเรียนการสอนแบบ on site รวมถึงความต้องการการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

ผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้บริหารของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ คือคณบดีและหัวหน้าสาขา กลุ่มอาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน และนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจึงขอนำเสนอข้อมูลในมิติด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่ตอบคำถามวิจัยซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน และนักศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว โดยมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านการวัดและการประเมินผล
3. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและทรัพยากร
4. ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และปฏิสัมพันธ์กลุ่ม
5. ด้านการจัดการความเสี่ยง

4.1 ประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มผู้บริหาร

จากการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ คณบดีและหัวหน้าสาขาวิชา ถึงการบริหารจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กลุ่มผู้บริหารมีการประเมินสถานการณ์วิกฤตการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งแพร่ระบาดไปกว่า 200 ประเทศทั่วโลกว่าได้กลายเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่สำคัญ อาจจะมีจำนวนอย่างน้อย 3 ล้านคน ซึ่งน่าจะสูงกว่าตัวเลขทางการที่รายงานโดยองค์การอนามัยโลก 1.2 ล้านคน แม้ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะมีแนวโน้มความรุนแรงลดลง แต่ยังมีผู้ป่วยที่ติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ต่อชุมชนและสังคมทั้งหมดอีกด้วย เป็นเหตุให้สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวอย่างพลิกผัน โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมไปสู่การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ยังสามารถจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างต่อเนื่องในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

เนื่องจากการศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์จะต้องมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งเดิมเป็นการเรียนการสอนแบบเรียนในห้องเรียนจริงเท่านั้น แต่เมื่อต้องปรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์คณะผู้บริหารของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงได้มีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การจัดทำแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และประกาศใช้ในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ รวมทั้งวางแผนปรับแผนการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ Learning outcome ของรายวิชา ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของหลักสูตร สามารถสร้างบัณฑิตที่มี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และผู้เรียนมีความปลอดภัยจากการติดเชื้อในระหว่างเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการจัดการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ให้แล้วเสร็จตามกรอบเวลาในการสำเร็จการศึกษาประจำปี

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ ความท้าทายในการบริหารการจัดการเรียนการสอนคือ ทำอย่างไรให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ โดยที่ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยเฉพาะการที่นักศึกษาต้องมีทักษะการปฏิบัติทางการพยาบาล แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงบนหอผู้ป่วย ความปลอดภัยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลจากการที่ต้องอยู่หอพัก การเข้าห้องเรียน หรือห้องปฏิบัติการพยาบาล เนื่องจากในช่วงเวลาปกตินักศึกษาพยาบาลทุกคนจะอยู่หอพักตลอดระยะเวลาการศึกษา สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงต้องบริหารจัดการในเรื่องนี้นอกเหนือจากการเรียนการสอน อีกทั้งเรื่องความปลอดภัยของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกคน ทั้งจากการเดินทางมาปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกัน และด้วยสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่ต้องวางแผนว่าทำอย่างไรให้บุคลากรทุกคนมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการสนับสนุนการเรียนการสอนต่าง ๆ

ด้านการจัดการเรียนการสอน กลุ่มผู้บริหารยังต้องวางแผนการบริการการเรียนการสอน รวมทั้งการประชุม การสอบแบบออนไลน์ ให้ยังคงมีคุณภาพ และจัดเตรียมให้ทันแผนการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ตลอดเวลาและมีการจัดทำสื่อออนไลน์มากขึ้น อีกทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะการใช้เทคโนโลยีด้านการสอนภาคทฤษฎีในการจัดการศึกษาแบบทางไกลของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงความพร้อมของเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งต้องการการสนับสนุนและการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

“ความท้าทายของการสอนหลักสูตรพยาบาลในช่วงโควิด-19 คือการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ Learning outcome ของรายวิชา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร และคุณลักษณะของบัณฑิตที่ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากการติดเชื้อใน

ระหว่างเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพ และจัดเตรียมได้ทันแผนการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา การวางแผนจัดการศึกษาที่มีทางเลือกที่หลากหลาย พร้อมปรับให้เหมาะสมกับบริบทการติดเชื้อและมาตรการของรัฐบาลและสถาบัน การทำความเข้าใจกับอาจารย์และนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง”

อาจารย์ A สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

นอกจากนี้กลุ่มผู้บริหารยังมีการประชุมหารือและวางแผนร่วมกันเพื่อประเมินสถานการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับแผนการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสถานการณ์ตามแต่กรณี โดยร่วมกันกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนและจัดทำแนวปฏิบัติและประกาศที่เกี่ยวข้อง และต้องสื่อสารสร้างความเข้าใจกับคณาจารย์ในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ นักศึกษา รวมทั้งบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้มีการปรับการเรียนการสอน โดยในช่วงแรกมีการปรับให้นักศึกษาเรียนในรายวิชาทฤษฎีรูปแบบออนไลน์ก่อน มีการเปลี่ยนแปลงรายวิชาที่เป็นวิชาทฤษฎีที่เคยจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาปลายหรือภาคฤดูร้อน ย้ายมาสอนต่อเนื่องจากการเรียนการสอนภาคการศึกษาต้นซึ่งเป็นรายวิชาทฤษฎีให้เสร็จสิ้น โดยจะเลื่อนรายวิชาปฏิบัติออกไปก่อน เพื่อรอให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดีขึ้น จึงกลับมาฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยจริง

“ในสถานการณ์โควิด สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการปรับการเรียนการสอน โดยในช่วงแรกปรับโดยให้เรียนรายวิชาทฤษฎีแบบออนไลน์ก่อน มีการเปลี่ยนแปลงรายวิชาต่าง ๆ ที่อาจจะอยู่ในภาคการศึกษาปลาย หรือภาคฤดูร้อน ที่เป็นวิชาทฤษฎีมาสอนต่อจากการสอนภาคการศึกษาต้นที่เป็นทฤษฎีเสร็จสิ้นแล้ว จะพยายามเลื่อนรายวิชาปฏิบัติออกไปก่อน เพื่อรอสถานการณ์ดีขึ้นจึงกลับมาฝึกปฏิบัติที่บนหอผู้ป่วย..... จากสถานการณ์ที่ยืดเยื้อ มีการจัดส่งอุปกรณ์เพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกทดลองปฏิบัติที่บ้าน มีการจัดส่งอุปกรณ์ และมีคลิปวิดีโอที่อาจารย์จัดทำให้นักศึกษาฝึกเอง และมีชั่วโมงที่พบอาจารย์ ยังคงเลื่อนการฝึกปฏิบัติออกไป

ก่อนให้นานที่สุด..... เมื่อสถานการณ์ค่อย ๆ ดีขึ้น มีการจัดชั้นฝึกปฏิบัติ แต่ไม่ได้ขึ้นหอผู้ป่วย 100% มีการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นที่ต้องขึ้นฝึก และบางประสบการณ์จัดการเรียนการสอนที่ห้องปฏิบัติการพยาบาล..... มีการเตรียมอุปกรณ์ป้องกันสำหรับใส่ฝึกปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด”

อาจารย์ D สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ รายวิชาภาคปฏิบัติถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องฝึกทางคลินิกในแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาล เพื่อการเรียนรู้ทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งจะสามารถบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ขึ้น ทำให้การเรียนการสอนภาคปฏิบัติต้องถูกเลื่อนออกไป เนื่องจากผู้บริหารในแหล่งฝึกของโรงพยาบาลมีการกำหนดมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการงดให้ขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างรุนแรง สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติเป็นรูปแบบออนไลน์

“ในสถานการณ์โควิดมีความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนคือจะทำอย่างไรให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ โดยที่ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยเฉพาะการที่นักศึกษาต้องมีทักษะการปฏิบัติแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงบนหอผู้ป่วย ความปลอดภัยจากสถานการณ์โควิดของนักศึกษาพยาบาลจากการที่ต้องอยู่หอพัก การเข้าห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ เนื่องจากนักศึกษา ก่อนเกิดสถานการณ์เป็นการอยู่หอพัก 100% จึงต้องบริหารจัดการนอกเหนือจากการเรียนการสอน และยังมีเรื่องความปลอดภัยของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกคน ทั้งจากการเดินทางมาปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน..... รายวิชาทฤษฎี จะเป็นการสอนออนไลน์ มีการอัดเทป นักศึกษาสามารถทบทวนได้ตลอดเวลาตามที่สะดวก และหากไม่เข้าใจสามารถเขียนฝากข้อซักถามได้ จะมีอาจารย์เข้าไปตอบข้อซักถาม มีการเพิ่มสื่อการสอนมากขึ้น ทำให้มีความเข้าใจดียิ่งขึ้น ส่วนรายวิชาปฏิบัติ มีการ

เตรียมความพร้อมของนักศึกษาโดยจัดส่งอุปกรณ์ และคลิปวิดีโอให้นักศึกษาเตรียมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติและมีการพบกับอาจารย์ทางออนไลน์เป็นช่วง ๆ..... เมื่อนักศึกษาเข้ามาสถาบันมีการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษามีทักษะและมั่นใจก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย มีการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นและสำคัญที่ต้องปฏิบัติกับผู้ป่วยและทักษะที่สามารถปฏิบัติที่ห้องปฏิบัติการพยาบาลได้ เพื่อลดระยะเวลาโอกาสสัมผัสเชื้อ”

“มีการใช้ E-learning ช่วยให้นักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งจัดช่วงเวลาให้นักศึกษาทบทวน”

อาจารย์ M สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

อาจารย์ได้มีการจัดทำ Clip VDO ให้นักศึกษาดูและฝึกฝนเอง และให้นักศึกษาทำการฝึกหรือการทดลองผ่านระบบออนไลน์และทำเองที่บ้าน แล้วจึงส่งแบบฝึกหัดเป็นคลิปผ่านทางออนไลน์มีการใช้ E-learning ช่วยให้นักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งจัดช่วงเวลาให้นักศึกษาได้ทบทวนบทเรียน ส่วนชั่วโมงฝึกปฏิบัติที่ต้องพบอาจารย์จะเลื่อนการฝึกปฏิบัติออกไปก่อนจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น ในภายหลังระยะที่การแพร่ระบาดลดลงแล้วแหล่งฝึกได้อนุญาตให้นักศึกษาสามารถขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้ แต่ก็จะมีการจำกัดจำนวนคนในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้ให้นักศึกษากลับเข้าสถาบัน ให้เริ่มการฝึกปฏิบัติการพยาบาลให้ห้องปฏิบัติการพยาบาลก่อนไปฝึกในหอผู้ป่วยจริง ซึ่งจะมีการจำกัดจำนวนนักศึกษาในการเข้าห้องปฏิบัติการพยาบาล ทำให้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ทางคลินิกของนักศึกษาในรายวิชาปฏิบัติ

ดังนั้นสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงได้วางแผนร่วมกับฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลในการบริหารจัดการปรับแผนการฝึกปฏิบัติให้เหมาะสม โดยมีการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นที่ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย และบางประสบการณ์จัดการเรียนการสอนที่ห้องปฏิบัติการพยาบาล และสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการจัดทบทวนบทเรียนให้นักศึกษาทั้งแบบเรียนในห้องเรียนจริงและออนไลน์โดยมีทั้งให้อาจารย์ทบทวน รุ่นพี่ทบทวน และมีการจัดให้นักศึกษาทบทวนด้วยตัวเอง นอกจากนี้ยังจัดให้มีการเตรียมอุปกรณ์ป้องกัน

สำหรับใส่ฝึกปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ นักศึกษาสามารถขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดใน สถานะของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้

นอกจากนี้ จากการประเมินของนักศึกษาภายหลังการเรียน นักศึกษาได้รับความ สะดวกและง่ายใกล้เคียงกับการเรียนในห้องเรียนจริง แต่มีนักศึกษาบางส่วนที่มีปัญหาสัญญาณ อินเทอร์เน็ต ทำให้หลุดบางช่วงแต่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และอาจารย์ก็เข้าใจนักศึกษาในปัญหา

“สิ่งที่สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้ดำเนินการอย่างเร่งด่วนคือ การประชุม หารือร่วมกันระหว่างทีมบริหารหลักสูตรและคณะผู้สอนเพื่อคาดการณ์สถานการณ์ ปัญหาในปัจจุบันและในอนาคต และวางแผนปรับแผนการจัดการศึกษาเพื่อรองรับ สถานการณ์แต่ละเคส และสื่อสารทำความเข้าใจกับคณาจารย์ในสำนักวิชาฯ การ พัฒนาความสามารถ/ทักษะการใช้เทคโนโลยีด้านการสอนภาคทฤษฎีในการจัด การศึกษาแบบทางไกลของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงความพร้อมของเทคโนโลยีทาง การศึกษา ซึ่งต้องการการสนับสนุนและการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งการให้การ สนับสนุนปัจจัยจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่จัดทำให้ได้”

อาจารย์ N สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนจากบุคลากรสายสนับสนุน สำนักวิชา พยาบาลศาสตร์มีการสนับสนุนภารกิจของบุคลากรสายสนับสนุนทำหน้าที่ช่วยอาจารย์ขณะสอนใน กรณีที่อาจารย์ต้องการความช่วยเหลืออีกด้วย รวมทั้งการสนับสนุนงานสอบ ทั้งดูและระบบการสอบ และในการสอบย่อย online

ทั้งนี้หากสถานการณ์เกิดขึ้นอีกและอาจจะคงอยู่ต่อไป สิ่งที่เป็นจำเป็นและความ ต้องการของผู้บริหารคือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและไม่หยุดยั้ง รวมถึง การสร้างความร่วมมือกับหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายบริการการศึกษา และหน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายบริหารวิชาการ แบบบูรณาการ การสนับสนุนงานการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านเทคโนโลยี การสอนทางไกล และด้านการบริหารจัดการอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะภาคปฏิบัติ

รวมทั้งการบริหารจัดการความพร้อมของผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรองความเสี่ยงต่อโรคติดเชื้อ ซึ่งที่ผ่านมาเป็นภาระของผู้สอนที่ต้องรวบรวมข้อมูลผลการคัดกรองของผู้เรียน ทำให้เป็นภาระที่เพิ่มขึ้นจากการเตรียมการสอน

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านเห็นว่าควรปรับลดหรือกระชับขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบริหารรายวิชา หรืองานประจำบางอย่างที่ไม่จำเป็นลง หรือควรเพิ่มบุคลากรมาสนับสนุนงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การทำหนังสือและเอกสารประกอบรายวิชา การจัดซื้อและจัดเตรียมอุปกรณ์การแพทย์เพื่อประกอบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในห้องปฏิบัติการพยาบาลให้แก่รายวิชา เป็นต้น

กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

จากการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย กลุ่มอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการประเมินสถานการณ์เป็นรายวันจากการติดตามข่าวเป็นหลัก โดยประเมินระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ว่าจำนวนผู้ติดเชื้อมากน้อยแค่ไหน และระดับความรุนแรงของอาการผู้ติดเชื้อ รวมถึงแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ การสังเกตคนใกล้ชิดและติดตามบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ร่วมงาน เช่น เมื่อต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานกับนักศึกษา ก็จะติดตามนักศึกษาที่เกี่ยวข้องที่จะต้องไปร่วมขึ้นปฐมนิเทศหรือไปขึ้นฝึกปฏิบัติซึ่งจะต้องดูแลผู้รับบริการร่วมกัน และติดตามเป็นรายวันทุกครั้งและทุก ๆ คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความเห็นว่าได้คาดการณ์ไว้แล้วว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างแน่นอน เนื่องจากนโยบายต่าง ๆ ทั้งของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานเขตปทุมวัน สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย และสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ที่ออกมานั้นเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งสามารถแพร่เป็นวงกว้าง แพร่กระจายได้ง่าย ส่งผลในระยะยาว และยากต่อการควบคุม ทำให้กิจกรรมหลายอย่างที่เคยปฏิบัติมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนการรวมกลุ่ม การจำกัดคนเข้าหอผู้ป่วย เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างมาก เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอน

ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จะเน้นการฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย เมื่อไม่สามารถขึ้นฝึกปฏิบัติได้จึงต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ทั้งหมด

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านคิดว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์เท่าไรนัก เนื่องจากรู้สึกว่าการสอนรูปแบบออนไลน์ทำให้ผู้สอนสนิทกับผู้เรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนบางคนไม่กล้าตอบ/แสดงความคิดเห็นเมื่อสอนในห้องเรียน แต่เมื่อสอนเป็นออนไลน์ ผู้สอนไม่เห็นตัวตนของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจและอยากเข้าหาผู้สอนมากขึ้น นอกจากนี้การมี Platform ออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนสามารถสอบถามข้อสงสัยในการเรียนได้สะดวกยิ่งขึ้น

การเตรียมตัวในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ จะมีการศึกษาทำความเข้าใจแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์และฝึกการใช้แพลตฟอร์มนั้น ๆ ก่อนการสอนจริง มีการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ การเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มีการอบรม การหาเครื่องมืออื่น ๆ มาให้นักศึกษาใช้ในการเรียน ทั้งนี้ในช่วงแรกของการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านอาจมีความกังวลอยู่บ้าง แต่เมื่อสามารถปรับตัวเรียนรู้รูปแบบการสอนออนไลน์ใหม่ได้ ความกังวลต่าง ๆ จึงลดลง

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และประเทศไทยได้มีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเกิดขึ้น ขณะนั้นการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์อยู่ระหว่างการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทฤษฎี ทำให้คณะผู้สอนต้องติดต่อประชุมร่วมกันระหว่างรายวิชาต่าง ๆ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ทันที ซึ่งคณะผู้สอนทุกท่านได้หาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การอัดคลิปการสอน การค้นหาแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ เช่น โปรแกรม Zoom หรือ Google Meet เป็นต้น นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแนวทางการเรียนออนไลน์ และแนวทางการสอบออนไลน์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่รายวิชากำหนด ส่วนในรายวิชาปฏิบัติในชั้นต้นได้มีการปรับรูปแบบเป็นออนไลน์ และใช้ผู้รับบริการสมมติในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการปรับการเรียนการสอนตามสถานการณ์ไปก่อนจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

“การพลิกวิกฤตเป็นโอกาส” วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นับได้ว่าเป็นโอกาสให้สถาบันการศึกษาทางการพยาบาลต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การนำการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์มาใช้ทดแทนการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเป็นความท้าทายสำหรับอาจารย์พยาบาลหรือผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ มีการให้ข้อเสนอแนะ การกระตุ้นการเรียนรู้และคงไว้ซึ่งความกระตือรือร้น มีความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและมีอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายอย่างมาก

ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านอาจเกิดความกังวลมากในช่วงแรก เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนครั้งใหญ่ และหากเกิดปัญหาจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการวางแผนแก้ไขรวมถึงผู้เรียนด้วย ไม่สามารถแก้ไขด้วยคนเดียวได้ ในฐานะผู้สอนแม้ว่าจะมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนที่คิดว่าเหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว หากถ้าผู้เรียนไม่ได้รู้สึกสนุก แต่เป็นการเพิ่มภาระหรือเกิดความเหนื่อยล้าในการเรียนก็อาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่บรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ก็เป็นได้ ซึ่งต่อมาผู้สอนรู้สึกว่าการปรับรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้มากขึ้น และเริ่มมองเห็นเสน่ห์ของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ จึงเห็นว่าเมื่อสถานการณ์เริ่มดีขึ้น ก็ยังต้องการจะคงรูปแบบการสอนแบบนี้ไว้ เนื่องจากบริบทของผู้เรียนในปัจจุบันก็ชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น และผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านรู้สึกว่าการสอนรูปแบบออนไลน์นี้ไม่สร้างความเครียดให้แต่อย่างใด

ทางด้านผลกระทบและความกังวลกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การจัดการเรียนการสอนได้รับผลกระทบทั้งรายวิชาทฤษฎีและรายวิชาปฏิบัติ ผู้สอนมีความกังวลและเครียดเล็กน้อยสำหรับการปรับรูปแบบการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจการเรียนการสอนในแพลตฟอร์มต่าง ๆ สำหรับการสอนรูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น หรือหากเป็นรายวิชาปฏิบัติเมื่อนักศึกษาจะต้องไปฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่แหล่งฝึกภายนอก การประสานงานจะเป็นไปค่อนข้างยาก และแหล่งฝึกบางแห่งจะมีข้อจำกัดสำหรับการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาถึงแม้จะมีการประสานงานไว้ล่วงหน้าแล้วก็ตาม แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่รุนแรงขึ้นก็อาจจะโดนปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกการไปฝึกปฏิบัติทันที ทำให้คณะผู้สอนต้องมีการ

ประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้สอนก็มีการปรับตัวด้วยการหากลยุทธ์และวิธีการใหม่ ๆ จากสื่อต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้หรือมีผู้เคยใช้แล้วได้ผลลัพธ์ที่ดีที่มีการแนะนำกันต่อ ๆ กันมา นำมาปรับใช้ในการสอนออนไลน์ทั้งในวิชาภาคทฤษฎี และออนไลน์ในรายวิชาภาคปฏิบัติด้วย โดยปรับให้ชั้นเรียนเป็น Active Learning มากขึ้น มีการพัฒนาสื่อเพิ่มขึ้น และกลยุทธ์ที่หลากหลายมากขึ้น

เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ อาจารย์อาจจะไม่มีทักษะและประสบการณ์ รวมไปถึงขาดกลยุทธ์ในการออกแบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการเตรียมความพร้อมและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การขาดกลยุทธ์การสื่อสารในการเรียนการสอนซึ่งอาจเกิดจากแพลตฟอร์มที่ใช้ในปัจจุบัน อาจทำให้การสื่อสารแบบสองทางยังไม่มีประสิทธิภาพ การขาดทักษะและความชำนาญในการสื่อสารในการเรียนการสอน จึงเห็นว่าองค์การจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาให้อาจารย์มีสมรรถนะในการออกแบบการเรียนการสอน และควรจัดทำแนวปฏิบัติหรือขั้นตอนในการออกแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจน และต้องจัดหาแพลตฟอร์มในการสื่อสารในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย รวมถึงการจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้อาจารย์บางท่านรู้สึกได้รับผลกระทบจากการสอนออนไลน์ เนื่องจากไม่เคยมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มาก่อน อีกทั้งเมื่อมีการเรียนรูปแบบออนไลน์ทำให้ไม่ได้พบปะผู้เรียนเหมือนในชั้นเรียน นักเรียนบางส่วนอาจไม่คุ้นเคยกับผู้สอนทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้ต้องมีการเตรียมตัวและค้นหาวิธีการสอนว่าต้องสอนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจในบทเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนในห้องเรียนรูปแบบปกติ สามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้ด้วยการสบตา การดูปฏิกิริยาตอบรับหรือการพยักหน้า แต่เมื่อเป็นรูปแบบออนไลน์ทำให้ไม่สามารถบังคับให้ผู้เรียนเปิดกล้องหรือตอบคำถามด้วยคำพูดได้ อาจทำให้การสอนดูน่าเบื่อและเกิดความกังวลว่าผู้เรียนจะเข้าใจหรือไม่ ทั้งนี้ได้คิดหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนกับสื่อสารกลับมาได้โดยไม่ให้รู้สึกอึดอัด จึงลองให้ผู้เรียนไม่ต้องเปิดไมค์ตอบ แต่ใช้การตอบผ่านทางช่องแชทแทน พบว่าได้ผลค่อนข้างดี ภายหลังจึงนำวิธีนี้มาใช้ในการสอนเป็นประจำ และด้วยความสนใจว่าจะทำอย่างไรให้

ผู้เรียนสนุกกับการเรียนออนไลน์ จึงได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ทำให้ได้เห็นมุมมองและวิธีการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น กระทั่งปัจจุบันสามารถปรับตัวกับการสอนออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้นและรู้สึกว่าการสอนรูปแบบออนไลน์นี้ก็สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ได้เช่นกัน ในส่วนปัญหาการใช้สื่อการสอนรูปแบบออนไลน์จะใช้เวลาปรึกษาและเรียนรู้การใช้งานกับบุคลากรสายสนับสนุน และอาศัยความร่วมมือของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากในบางครั้งนักศึกษาไม่เปิดกล้องทุกคน

ส่วนในเรื่องการเตรียมการสอน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจึงต้องใช้เวลาเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนภาระงานสอนมีเพิ่มขึ้น แต่กลับไม่มีผลต่อตัวเลขที่จะนำมาประเมินภาระงานสอน ซึ่งภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นนี้ มีทั้งการเตรียมการเรียนการสอน การอัปเดตเอกสาร การสอบออนไลน์ รวมทั้งระยะเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีจำกัด ซึ่งปกติการสอนในห้องเรียนจะมีการเตรียมเนื้อหา เอกสารประกอบการสอน และ PowerPoint เพื่อไปใช้สอนได้ทันที แต่เมื่อมาปรับเป็นรูปแบบออนไลน์ มีการจัดกลุ่มการเรียนต่างจากเดิม พบว่านอกจากการเตรียมสอนแล้ว บางครั้งต้องสร้างห้องเรียนออนไลน์ด้วยตนเอง ต้องตรวจสอบรายชื่อผู้เรียน รวมถึงการแก้ไขปัญหากรณีที่ผู้เรียนเข้าห้องเรียนออนไลน์ไม่ได้ อินเทอร์เน็ตหลุดระหว่างการเรียน และการคิดวิธีการสอนให้ผู้เรียนรู้สึกสนใจและอยากติดตามที่จะเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นว่าควรมีการกำหนดช่วงเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม (Time management)

“การปรับตัวถือเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าสิ่งที่ต้องการคือฝ่ายสนับสนุนที่ดี เพราะบางครั้งผู้สอนต้องทำหลายงานในเวลาเดียวกัน”

อาจารย์ L สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

“สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะมีผลเกี่ยวกับเรื่องของวิธีการเรียนการสอนที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่หลากหลายมากขึ้น และต้องเข้าถึงนักศึกษาให้มากขึ้น เพราะอาจารย์มีการปรับกลยุทธ์การสอน โดยการสอนเป็นออนไลน์ทั้งหมด ทำให้ผู้สอนต้องปรับตัว หาก

ยุทธในการสอนใหม่ ๆ และเพื่อที่จะ *meet outcomes* ที่ตั้งไว้ของหลักสูตร และของรายวิชาแต่ละวิชาที่รับผิดชอบ”

อาจารย์ L สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

หากสถานการณ์เกิดขึ้นอีกและอาจจะคงอยู่ต่อไป สิ่งที่เป็นและความต้องการของอาจารย์ผู้สอนคือ การเรียนรู้และปรับตัว ซึ่งสิ่งที่ต้องการคือปัจจัยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้ดีและทันสมัยอยู่เสมอ การดูแลตนเองของทุกคน การให้ความตระหนักที่จะป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต้องการทุกคนที่อยู่ในสังคมมีความตระหนักในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยไม่ต้องมีผู้อื่นมาตักเตือน ต้องการให้เกิดขึ้นจากความตระหนักของแต่ละบุคคลเอง ซึ่งคิดว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ทุกคนจะหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้น และดูแลตนเองและคนรอบข้างในเรื่องของสุขภาพมากขึ้น ความกล้าในการก้าวออกจากกรอบเดิมๆ ผู้สอนต้องเรียนรู้และพัฒนาตัวเองให้ทันกับยุคปัจจุบัน/บริบทของผู้เรียนในยุคใหม่ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เติบโตมาในยุคดิจิทัล คิดว่าต่อไปการเรียนการสอนออนไลน์ คงถูกจัดเป็นการสอนรูปแบบหนึ่งที่จะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนแน่นอน ส่วนตนเองคิดว่าคงมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นแบบผสมผสาน (Blended learning) คือมีการเรียนทั้งรูปแบบออนไลน์ และออนไซต์ แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนแบบนี้คงเป็นไปได้ยาก ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี เพราะการสอนออนไลน์สิ่งสำคัญที่สุด คือเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการสร้างห้องเรียนออนไลน์ การใช้ Application ในการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ

กลุ่มนักศึกษา

นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนหนึ่งให้ความคิดเห็นว่า รู้สึกพอใจกับการเรียนในภาคทฤษฎีในรูปแบบการเรียนออนไลน์มากกว่าการเรียนในห้อง เนื่องจากมีสมาธิดีกว่า ต้องอาศัยการจดจ่อ ความตั้งใจในการเรียนตลอดเวลา ไม่มีการรบกวนจากสิ่งอื่น ๆ และสามารถเรียนจากที่ไหนก็ได้ เรียนที่บ้านได้ และยังสามารถทบทวนบทเรียนซ้ำได้เมื่อต้องการเพราะมีคลิปให้ศึกษาย้อนหลัง รู้สึกมีความสุขมากกว่า ไม่เครียดมากเหมือนเรียนอยู่ในห้องเรียนจริง

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกกลุ่มกลับแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างในด้านการเรียนภาคทฤษฎีรูปแบบออนไลน์ โดยให้สัมภาษณ์ว่ารู้สึกไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาเหมือนเรียนในห้องเรียนจริง ไม่มีเพื่อนให้ซักถาม หากเรียนในห้องเรียนจริงเมื่ออาจารย์มีข้อคำถามอะไรที่ซักถามแล้วไม่สามารถตอบได้ก็ยังสามารถถามเพื่อน ๆ ที่นั่งเรียนด้วยกันได้

ส่วนการเรียนภาคปฏิบัตินั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการเรียนที่บ้านไม่ค่อยได้ผล รู้สึกไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหามากนัก การฝึกหัดการจะต้องฝึกทำเองที่บ้าน ไม่ได้เห็นของจริง ถ้าเห็นของจริงทำจริงน่าจะจำได้ง่ายกว่านี้ ถึงแม้สถาบันจะส่งอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติไปให้ทดลองฝึกด้วยตนเองที่บ้านเพื่อให้ฝึกก่อนปฏิบัติจริง และอาจารย์ใช้วิธีสอนให้ดูทางออนไลน์แล้วให้ฝึกทำเองและถ่ายคลิปการปฏิบัติส่งเป็นการบ้าน แต่ก็ไม่สามารถใช้งานเป็นหรือทำได้จริง เมื่อมีโอกาสกลับมาเรียนในห้องเรียนจริงแล้ว และได้ไปฝึกปฏิบัติจริงก็ไม่สามารถทำได้ ยังต้องให้อาจารย์ช่วยจับมือในการปฏิบัติให้ถูกต้องเมื่อต้องทำหัตถการ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่รู้สึกไม่อยากจะเรียนภาคปฏิบัติในรูปแบบออนไลน์ ต้องการเรียนจริงปฏิบัติจริงมากกว่า

นอกจากนี้ยังแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ารู้สึกว่าการทำงานกลุ่มทำได้ยากขึ้น เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์ นักศึกษาจะได้รับมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม ซึ่งการเรียนรูปแบบออนไลน์มีความยากเมื่อต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการอภิปรายแบบกลุ่ม รวมไปถึงการติดต่อสื่อสาร ไม่สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือถกเถียงประเด็นขัดแย้งแบบเห็นสีหน้าท่าทางกันได้ หรือการสื่อสารในการทำงานกลุ่มเข้าใจผิดหรือล่าช้าบ้างเนื่องจากการใช้การสื่อสารในกลุ่มเพื่อนแบบออนไลน์ตลอดเวลา

กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน

จากการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ซึ่งปฏิบัติงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้กับสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ถึงผลกระทบในการปฏิบัติงาน และการรับมือกับสถานการณ์จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้น รวมถึงการปรับตัวในการปฏิบัติงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

ผลกระทบที่รับจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ฝ่ายบริหารวิชาการเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ทั้งในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

บัณฑิต และหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติที่ทำให้รายวิชาไม่สามารถขึ้นฝึกที่แหล่งฝึกได้ ทำให้รายวิชาต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ห้องปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น ทำให้การบริหารจัดการในห้องปฏิบัติการพยาบาลมีการปรับเปลี่ยนแผนเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ ทั้งวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่รายวิชามีการเบิกกะทันหัน ซึ่งบางครั้งไม่สามารถจัดหาได้ทันเวลา ในส่วนของการแก้ไขปัญหาการทำงานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ฝ่ายบริหารวิชาการได้มีการบริหารจัดการและดำเนินการตามสถานการณ์ดังนี้

1. รายวิชาประสาน

- มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนจากอนไซต์เป็นออนไลน์ โดยทางฝ่ายบริหารวิชาการได้มีการประสานงานผู้สอน ช่วยการสร้างห้องเรียนออนไลน์ รวมถึงการส่งตำราเอกสารประกอบการเรียนในรายวิชาประสานงานให้แก่นักศึกษาที่บ้าน

2. งานห้องปฏิบัติการพยาบาล

- มีการปรับรูปแบบการให้บริการ ได้แก่ การจองห้อง การขอยืมอุปกรณ์รูปแบบออนไลน์

- มีการจัดทำขั้นตอนการเบิกรายการวัสดุสิ้นเปลืองในการจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการพยาบาล จัดทำบัญชีราคาประมาณการวัสดุทางการพยาบาล และเวียนแจ้งประชาสัมพันธ์

- มีการสำรวจรายการวัสดุสิ้นเปลืองในห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อบริหารจัดการจัดซื้อจัดจ้างให้วัสดุมีเพียงพอ สามารถรองรับต่อการใช้ในรายวิชา

3. งานทะเบียนและประมวลผลการศึกษา

- มีการปรับรูปแบบการยื่นขอหลักฐานเป็นรูปแบบออนไลน์

4. งานวิเคราะห์ข้อสอบและประเมินผลฯ

- มีการปรับปรุงแบบการวิเคราะห์ข้อสอบและประเมินผลการศึกษาเป็นรูปแบบออนไลน์ โดยในเบื้องต้นพบปัญหาเนื่องจากใช้ Freeware ในการวิเคราะห์ข้อสอบ ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2565 ได้มีการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อสอบออนไลน์ เพื่อรองรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Hybrid

ผลกระทบจากการจัดการเรียนการสอนในส่วนของผู้ประสานงานรายวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวดพื้นฐานวิชาชีพ จะต้องมีการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ร้อยละ 100 โดยจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าของโปรแกรมที่มารองรับกับการเรียนการสอน อาทิ Microsoft Teams, ZOOM, Google Classroom โดยได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในการเปิดห้องเรียน การสอบ การลงข้อสอบในระบบ เนื่องจากการสนับสนุนการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาจึงต้องมีการเรียนรู้ไปพร้อมกัน จึงทำให้เกิดกระบวนการคิด และการพัฒนางานตัวเองได้มากขึ้น

ด้วยงานของบุคลากรในฝ่ายบริหารวิชาการที่ต้องประสานงานการจัดการเรียนการสอนกับอาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในสถาบัน จึงทำให้ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในขณะนั้นให้รวดเร็วที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้ปฏิบัติตามนโยบายของสถาบันที่มีออกมาว่าจะดำเนินการไปทิศทางใด ช่วงแรกในฐานะของผู้ทำหน้าที่ประสานงานได้นำโปรแกรมที่สถาบันแนะนำในระยะเริ่มแรกมาใช้ได้แก่โปรแกรม Google Classroom โดยการศึกษาวิธีการใช้งานของโปรแกรมที่จะมารองรับการทำงานที่ต้องผ่านรูปแบบออนไลน์เพิ่มเติม และด้วยการปฏิบัติงานที่ต้องประสานงานร่วมกับอาจารย์ รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในสถาบัน และนักศึกษาที่อยู่ที่บ้าน จึงต้องประสานงานในการใช้โปรแกรมต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การสร้างห้องเรียน และการสอบผ่านรูปแบบออนไลน์ร้อยละ 100 และการสร้างกลุ่มไลน์รายวิชาเพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักศึกษาพยาบาลทั้งชั้นปีและผู้สอน จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้บุคลากรรู้จักโปรแกรมที่มาช่วยเสริมในการเรียนเพิ่มขึ้น อาทิ Kahoot และระบบการเรียนผ่าน Moodle, myCourseVille เป็นต้น ซึ่งในการปฏิบัติงานบุคลากรใช้วิธีเรียนรู้ด้วยตนเองและปรึกษาผู้ที่มีความรู้ ทั้งอาจารย์พยาบาล อาจารย์ภายนอก และบุคลากรหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เพิ่มเติม

นับเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติงานแบบวิถีใหม่ ที่แตกต่างไปจากรูปแบบการปฏิบัติงานรูปแบบเดิมอย่างชัดเจน

หากสถานการณ์เกิดขึ้นอีกและอาจจะคงอยู่ต่อไป สิ่งที่สำคัญและความต้องการของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการคือ ความชัดเจนในแนวปฏิบัติที่ตรงกันในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการสอบ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และโปรแกรมที่รองรับการควบคุมการสอบเพื่อป้องกันการทุจริตในการสอบ รวมทั้งการปรับตัวของบุคลากรซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เข้ากับสถานการณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เนื่องจากการศึกษาเป็นเรื่องที่ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาส่งเสริมบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการรอบด้านเพื่อตอบโจทย์การจัดการศึกษาในยุคปกติใหม่ การพัฒนาการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยในการใช้เทคโนโลยี การนำโปรแกรมต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขณะปฏิบัติงาน

4.2 ประเด็นด้านการวัดและการประเมินผล

กลุ่มผู้บริหาร

ผู้บริหารสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้วางแผนการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง ติดตามปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งหาแนวทางที่นำไปสู่ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และนำประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป

การเก็บชั่วโมงการฝึกปฏิบัติการพยาบาล สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้มีการปรับกระบวนการวัดและการประเมินผล โดยกำหนดให้มีการเก็บจำนวนชั่วโมงการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาล กำหนดประสบการณ์ขั้นต่ำและจัดตารางการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาให้สอดคล้องกับระยะเวลาขั้นต่ำ ซึ่งคิดจากจำนวนหน่วยกิตของแต่ละวิชาและนำพิจารณาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาตามหน่วยกิตตามมาตรฐานการเรียน และให้รายวิชาเป็นผู้กำหนดประสบการณ์สำคัญที่จำเป็นของรายวิชาที่ผู้เรียนต้องผ่าน รวมทั้งปรับวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อทดแทนทักษะและประสบการณ์ที่ขาดไป หากนักศึกษามีการ

ติดเชื่อหรือต้องกักตัวและจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทดแทนให้ได้ร้อยละ 20 ของประสบการณ์ที่
รายวิชาระบุ

“จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไม่แตกต่างกับช่วงก่อนโควิด ส่วนผล
คะแนนสอบปลายภาคส่วนใหญ่ เมื่อเทียบกันไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้
ชัดเจนกับช่วงก่อนโควิด มีเพียงบางรายวิชาที่ผู้เรียนได้รับผลกระทบจากการหยุด
การเรียนการสอนกะทันหันและระยะยาว แก้ไขโดยจัดทบทวนสาระและทักษะ
จำเป็นให้ก่อนการสอบ ทั้งนี้การประเมินผลการเรียนยังคงบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้”

อาจารย์ N สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

สำหรับรายวิชาภาคทฤษฎี สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มอบหมายให้รายวิชาเป็นผู้
กำหนดประสบการณ์สำคัญที่จำเป็นของรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องผ่าน และมีการปรับวิธีการวัดและ
ประเมินผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งการเลื่อนการเรียนรู้อันจำเป็นให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ประเด็นเรื่องผลการคะแนนและการสำเร็จการศึกษาพบว่า จำนวน
นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไม่แตกต่างกับช่วงก่อนการ
แพร่ระบาดนี้ โดยผลคะแนนสอบปลายภาคส่วนใหญ่ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับช่วงก่อน
การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการ
วัดผลและการประเมินผลจึงมีการปรับเปลี่ยนให้ไปในแนวทางเดียวกัน แต่ยังคงบรรลุผลลัพธ์การ
เรียนรู้ มีเพียงบางรายวิชาที่นักศึกษาได้รับผลกระทบจากการหยุดการเรียนการสอนกะทันหันและ
ระยะยาว ทั้งนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้แก้ไขโดยจัดทบทวนสาระและทักษะจำเป็นให้นักศึกษา
ก่อนการสอบ

กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

การวัดและประเมินผลการเรียน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
โควิด-19 ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด สำนักวิชาพยาบาล
ศาสตร์จึงได้กำหนดให้มีการปรับวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาไปตามบริบทของสถานการณ์
โดยได้ปรับวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่นี้ ซึ่งสำนักวิชา

พยาบาลศาสตร์จำเป็นต้องคัดเลือกและกำหนด Learning outcome ที่สำคัญมาสอนให้กับนักศึกษาในช่วงที่สอนออนไลน์ และปรับวิธีการวัดและประเมินผลใหม่ให้สอดคล้องกับ Learning outcome นี้ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และประมวลผลได้จริง

การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ได้ส่งผลกระทบต่อ การวัดและประเมินผลการเรียนอยู่บ้าง เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ทำให้กลยุทธ์การวัดและประเมินผลการศึกษาบางอย่างอาจเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ การมอบหมายให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น หรือกลยุทธ์การประเมินผลบางอย่างอาจไม่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพ อาทิ การประเมินพฤติกรรมการเข้าชั้นเรียน ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมออนไลน์ให้มากที่สุด

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านได้ให้ข้อคิดเห็นว่า รู้สึกได้รับผลกระทบในช่วงแรกบ้างถึงค่อนข้างมาก เนื่องจากกังวลว่าการที่นักศึกษาไม่ได้นั่งสอบในห้องเรียน จะไม่สามารถทราบได้ว่าผู้เรียนจะไม่คัดลอกข้อสอบ คณะผู้สอนจึงต้องวางแผนการวัดและประเมินการเรียนของนักศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลนักศึกษาได้จริง โดยได้มีการปรับข้อสอบจากปรนัยทั้งหมด เป็นข้อสอบปรนัยและอัตนัย ซึ่งทำให้ประเมินความรู้ของผู้เรียนได้ดี ส่วนในรายวิชาปฏิบัติ การวัดและประเมินผลด้วยรูปแบบออนไลน์อาจทำให้เห็นทักษะปฏิบัติได้ไม่ชัดเจน จึงต้องมีการวางแผนและปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อาทิ ทักษะปฏิบัติบางอย่างที่สามารถมองผ่านหน้าจอได้ก็เลือกประเมินผลทางออนไลน์ แต่ในทักษะปฏิบัติบางอย่างไม่สามารถประเมินผลผ่านทางออนไลน์ได้ อาจต้องพิจารณาประเมินผลอีกครั้งในช่วงเวลาที่สามารถเรียนในชั้นเรียนต่อไป หรือมีการทำข้อตกลงระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาในชั้นเรียน โดยมีการทำแบบทดสอบย่อยและเสริมกิจกรรมย่อยให้นักศึกษาได้ทำครบทุกคน

กลุ่มนักศึกษาพยาบาล

การประเมินผลการฝึกรายวิชาปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า ด้วยเวลาที่จำกัดทำให้ยากต่อการทำการฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยให้ครบตามจำนวนคือร้อยละ 80 แต่ต้องเก็บเศษให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด นอกจากนี้จำนวนเคสยังน้อยกว่าในช่วงเวลาปกติ ระยะเวลาการขึ้นฝึก

ปฏิบัติบนหอผู้ป่วยก็สั้นลงและเก็บเศษได้มากขึ้น ส่งผลให้ความมั่นใจในการทำงานในอนาคตน้อยลง เนื่องจากได้ฝึกปฏิบัติน้อย ไม่แน่ใจว่าจะต้องเจอเศษจริงอะไรบ้าง และจะสามารถทำได้ดีเพียงใด

4.3 ประเด็นด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและทรัพยากร

กลุ่มผู้บริหาร

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็น โดยจัดหาเครื่องมือสนับสนุนในการจัดเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เช่น คอมพิวเตอร์ ไมโครโฟน กล้อง ฯลฯ ให้กับอาจารย์เท่าที่จะจัดหาให้ได้ อาจารย์จัดทำคลิปการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาสามารถใช้ทบทวนได้ตลอดเวลา มีการสนับสนุนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ตให้นักศึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่มีความจำเป็นหรือมีอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ รวมทั้งการจัดสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนโดยการจัดส่งเอกสารประกอบการเรียน อุปกรณ์การแพทย์ อุปกรณ์การฝึกสำหรับการฝึกทักษะทางการพยาบาล โดยจัดส่งไปให้นักศึกษาได้ฝึกทดลองปฏิบัติที่บ้านทางไปรษณีย์ในระบะที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างรุนแรง ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้าน

“มีการสนับสนุนแท็บเล็ตให้นักศึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วย screen นักศึกษาที่มีความจำเป็น อุปกรณ์ไม่เพียงพอ มีการสำรวจและจัดให้ยืมอุปกรณ์ Notebook มีการจัดส่งอุปกรณ์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทดลองปฏิบัติที่บ้าน การสอนมีการอัดคลิปวิดีโอให้นักศึกษาสามารถทบทวนได้ตลอด และการให้นักศึกษาที่มีปัญหา WIFI เข้ามาเรียนในสถาบัน โดยพักในหอพักของสถาบัน”

อาจารย์ A สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

การจัดพื้นที่สำหรับนักศึกษา โดยการให้นักศึกษาที่มีปัญหาเรื่อง WIFI หรือผู้เรียนที่ไม่สะดวกในการเรียนที่บ้านของตนเองเข้ามาเรียนรูปแบบออนไลน์ในสถาบันโดยพักในหอพักของสถาบัน รวมทั้งการใช้อุปกรณ์การฝึกปฏิบัติเมื่อเข้ามาเรียนในห้องเรียนจริงที่สถาบันในระบะต่อมาอีกด้วย นอกจากนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้ประสานงานสถาบันในการเพิ่มศักยภาพและการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการสอบออนไลน์เช่น การจัดให้มีอุปกรณ์ ห้องสตูดิโอเพื่อจัดทำสื่อที่สนับสนุนการเรียนและการสอนออนไลน์เป็นต้น

นอกจากนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการเตรียมอาจารย์สำหรับการสอน มีการจัดวิทยากรมาอบรมและทำ workshop รวมทั้งจัดการฝึกอบรมทั้ง in house training และตามความสนใจอีกด้วย โดยสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการพัฒนาความสามารถ/ทักษะการใช้เทคโนโลยีด้านการสอนภาคทฤษฎีในการจัดการศึกษาแบบทางไกล (online) ของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงดูแลความพร้อมของเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งต้องการการสนับสนุนและการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

“บุคลากรฝ่ายบริหารวิชาการและหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมมือกันในช่วงที่มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะให้กับบุคลากรจะต้องทำต่อเนื่องและให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด เป็นลักษณะที่มีการสอนเป็นเลิศ”

อาจารย์ A สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

“บุคลากรสายสนับสนุนเข้ามาช่วยในส่วนของการจัดสอบ และถ้ามีปัญหา ระบบก็สามารถแก้ไขได้ทันเวลา นอกจากนี้ยังช่วยในการจัดทำเอกสารสอบย่อยออนไลน์ด้วย”

อาจารย์ M สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

ประเด็นการพัฒนาและความยั่งยืน สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้วางแผนการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีในการจัดการสอนออนไลน์ และการจัดการสอนแบบ Module รวมทั้งขอความร่วมมือจากหน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายบริหารวิชาการ หน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และหน่วยเทคโนโลยีการศึกษา ฝ่ายบริการการศึกษา ในช่วงที่มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะให้กับบุคลากรจะต้องทำต่อเนื่องและให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด เป็นลักษณะที่มีการสอนเป็นเลิศ

ในสภาวะปกตินักศึกษาพยาบาลจะพักอยู่ในหอพักของสถาบันตลอดเวลา การศึกษา ซึ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แล้ว นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้าน แต่มีนักศึกษาบางส่วนที่ไม่สะดวกในการเรียนออนไลน์เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์หรือ

สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่พร้อม สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงบริหารจัดการให้นักศึกษาบางส่วนที่ต้องการมาใช้ทรัพยากรการเรียนภายในสถาบันกลับเข้ามาพักอาศัยได้ โดยได้วางแผนการจัดทำมาตรการการเข้าออกหอพักขึ้น และมีการตรวจและคัดกรองนักศึกษาอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ยังพบว่าในบางครั้งเกิดความไม่พร้อมในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคของอุปกรณ์เทคโนโลยีอยู่บ้าง ความไม่เพียงพอของจำนวนบุคลากรที่จะเข้ามาช่วยเหลืองานด้านการสอนด้วยเทคโนโลยี การแยกส่วนความรับผิดชอบดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการสอนและการบริหารจัดการอุปกรณ์การแพทย์เพื่อประกอบการสอน เป็นลักษณะ fragmented services

กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ยังเป็นการสอนรูปแบบใหม่ กลุ่มอาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์ยังขาดทักษะและประสบการณ์ด้านเทคนิคการใช้สื่อการสอนรูปแบบใหม่ ไม่มีหน่วยสนับสนุนที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างเต็มที่ ซึ่งได้แก้ปัญหาโดยการปรึกษาร่วมกับคณะผู้สอนคนอื่นให้ผู้ที่สามารถใช้งานแพลตฟอร์มได้มาช่วยสอนการใช้งาน สอนเทคนิคต่าง ๆ ให้ จึงเห็นว่าองค์กรควรจัดให้มีหน่วยสนับสนุนในการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคสำคัญให้กับอาจารย์ในขณะดำเนินการสอนให้ทั่วถึงทุกรายวิชา

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ความเห็นว่า จากประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระยะที่ผ่านมา โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาสะท้อนคิด (reflection) เกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ ได้ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลที่สำคัญสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและการเข้าถึงเนื้อหา โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการบรรยายสด หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตขาดหายอาจทำให้นักศึกษาพลาดเนื้อหาส่วนนั้นได้ หรือบางครั้งอาจทำให้นักศึกษาไม่สามารถสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“จากประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ ได้ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลที่สำคัญ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่มี

ประสิทธิภาพ ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ ไม่มีหนังสือหรือตำราเรียน และการทำงานกลุ่มทำได้ยากขึ้น”

อาจารย์ P สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมว่าสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บางอย่างยังมีความเหมาะสมไม่เพียงพอ ต้องการให้จัดให้มีพื้นที่สำหรับการสอนออนไลน์ที่เป็นสัดส่วน รวมไปถึงจัดให้มีอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ อาทิ กล้องวิดีโอ ไมโครโฟน เป็นต้น

กลุ่มนักศึกษาพยาบาล

เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ต้องอาศัยความพร้อมของอุปกรณ์ดิจิทัลในการเรียน ซึ่งอุปกรณ์ดิจิทัลเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการในการเรียนออนไลน์ทุกระบวนการ ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล หรือโน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต รวมไปถึงอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ อาทิ ไมโครโฟน กล้องวิดีโอ ให้มีความพร้อม ซึ่งนักศึกษาบางส่วนอาจยังไม่มีทางด้านอุปกรณ์ โดยข้อจำกัดที่พบ ได้แก่ ไมโครโฟนและเสียงมีปัญหาทำให้ไม่สามารถติดต่อกับอาจารย์ในขณะที่เรียนได้ หรือสเปคของมือถือไม่สูงมากทำให้ยากต่อการเข้าศึกษาเนื้อหาหรือวิดีโอในบางประเภท

ในด้านของสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา เนื่องจากเมื่อสถาบันจัดให้มีการเรียนออนไลน์ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องพักอาศัยที่บ้านของตนเองจากเดิมที่พักอยู่ที่หอพักของสถาบัน ซึ่งสภาพแวดล้อมของนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป จึงอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนออนไลน์อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อาทิ สภาพอากาศมีฝนตกหรือบ้านที่อยู่ติดถนนทำให้เสียงดังรบกวน หรือหากเป็นช่วงที่ฝนตกหนัก มีฟ้าผ่าก็จะทำให้สัญญาณอินเทอร์เน็ตช้ามากกว่าปกติ และไฟดับ เป็นต้น ซึ่งสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้แก้ปัญหาขึ้นโดยการปรับรูปแบบให้นักศึกษาที่มีข้อขัดข้องในด้านอุปกรณ์ดิจิทัลหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในการเรียน ให้สามารถขออนุญาตกลับเข้ามาพักที่หอพักของสถาบันได้และใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ในสถาบันในการเรียนออนไลน์

นอกจากนี้การเรียนออนไลน์อยู่ที่พักอาศัยของตนเอง ทำให้นักศึกษาไม่มีโอกาสเข้าใช้บริการห้องสมุด ไม่สามารถยืมหนังสือ ตำรา และวารสาร ไปใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ นักศึกษาต้องอาศัยการค้นคว้าหลักฐานและข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ ตำราเรียนที่มีอยู่ที่บ้านไม่เพียงพอสำหรับการใช้อ่านเพิ่มเติม รวมทั้งแหล่งอ้างอิงส่วนใหญ่มาจากออนไลน์ ซึ่งภายหลังสำนักวิทยพยาบาลศาสตร์ได้ปรับปรุงแบบการดำเนินการเพื่อสนับสนุนทรัพยากรให้นักศึกษาอย่างเหมาะสม โดยเปิดให้ยืมหนังสือ ตำรา และวารสารไปใช้ศึกษาที่บ้าน โดยจัดส่งให้ทางไปรษณีย์ไปให้นักศึกษาที่บ้าน

กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน

ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นบุคลากรฝ่ายบริหารวิชาการ ได้ให้ความคิดเห็นในด้านสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและทรัพยากรว่าการปฏิบัติงานในฝ่ายค่อนข้างได้รับผลกระทบจากการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านระบบสารสนเทศและบุคลากรหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

- โปรแกรมที่รองรับการจัดการเรียนการสอน การทำงานในรูปแบบออนไลน์ ได้แก่ PDF ที่ถูกลิขสิทธิ์ เพื่อในการลงนามออนไลน์ โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อสอบออนไลน์ โปรแกรมการสอบออนไลน์ ฯลฯ

- ระยะแรกหน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถจัดเตรียมโปรแกรมหรือพัฒนาระบบ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานได้ทันทั่วถึง ทำให้บุคลากรในฝ่ายบริหารวิชาการต้องดำเนินการเอง

- การใช้โปรแกรมการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ เช่น Zoom หรือ Microsoft team ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้มากพอมาจัดอบรมให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใช้งาน หรืออธิบายให้ผู้ใช้งานเข้าใจ ทำให้บุคลากรฝ่ายบริหารวิชาการต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการดู YouTube สอนการใช้งานโปรแกรมดังกล่าว

ทั้งนี้ โปรแกรมและสิ่งสนับสนุนที่สถาบันมีอาจยังไม่ตอบโจทย์การปฏิบัติงานของบุคลากรและสำหรับอาจารย์ผู้สอนจากภายนอกสถาบันในบางรายวิชาในระยะแรก เนื่องจาก

สถาบันอื่นได้มีการนำระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านรูปแบบออนไลน์ ประเภทต่าง ๆ มาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มาได้ระยะหนึ่งแล้ว บุคลากรฝ่ายบริหารวิชาการจึงต้องการให้มีโปรแกรมที่สามารถใช้งานสนับสนุนการเรียนการสอนและโปรแกรมที่มารองรับการควบคุมการสอบ รวมถึงการจัดอบรมให้กับบุคลากรในฝ่ายๆ เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักยังให้ความเห็นว่า ผู้บริหารมีแนวคิดที่จะพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับยุคปกติใหม่ แต่ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนผันไปอย่างรวดเร็วต้องติดตามสถานการณ์เป็นรายวันทำให้การบริหารจัดการอาจไม่ทันท่วงที การวางแผนการบริหารจัดการอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อาทิ การบริหารจัดการบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถจัดหาโปรแกรมที่จำเป็นได้ทันต่อการใช้งาน ยังไม่สามารถพัฒนาระบบเองได้ ฝ่ายบริหารวิชาการจึงต้องปรับแก้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง หรือการบริหารจัดการเอกสารงานสารบรรณมีความล่าช้าและไม่เป็นระบบ

ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงมีความคิดเห็นว่าการให้ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของการสอบในรูปแบบออนไลน์ และให้มีการจัดให้มีการศึกษาดูงานการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ใหม่ ๆ ของสถาบันอื่นที่สามารถตอบโจทย์การปฏิบัติงานของสถาบัน และทันต่อสถานการณ์ สังคม สื่อ เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว และเพื่อตอบโจทย์ให้กับผู้สอนจากภายนอกสถาบัน ซึ่งมีใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนเฉพาะวิชาทางการแพทย์เท่านั้น แต่วิชาในหมวดวิชา GenEd ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นวิชาพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนวิชาชีพ ความต้องการที่สำคัญประการอีกหนึ่งคือการนำโปรแกรมการทดสอบที่มีระบบล็อกหน้าจอขณะทำข้อสอบ เพื่อให้เป็นมาตรฐานระบบการทดสอบเดียวกันในทุกรายวิชาของสถาบัน และเพื่อป้องกันการทุจริตหรือคัดลอกข้อสอบ

4.4 ประเด็นด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และปฏิสัมพันธ์กลุ่ม

กลุ่มผู้บริหาร

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จะมีการจัดกิจกรรมทบทวนความรู้ให้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ทุกปี เพื่อให้นักศึกษาสอบ Comprehensive และสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและ

รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามเกณฑ์ของสภาการพยาบาล และเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงได้ปรับแผนการทบทวนความรู้ผ่าน e-Learning โดยให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการทบทวนโดยจัดตารางที่สอนน้องและอาจารย์ร่วมทบทวนผ่านทางออนไลน์และการจัดสอบ Comprehensive 2 รอบ การสอบปากเปล่า มีการจัดสอบทบทวนความรู้เสมือนจริงเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ และสอบซ้ำให้กับนักศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ นอกจากนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ยังได้ปรับแผนการจัดการศึกษาของชั้นปีที่ 4 โดยจัดให้มีการการเรียนการสอนต่อเนื่องโดยไม่มีการปิดภาคการศึกษา เพื่อให้สามารถเรียนได้ทันกับช่วงเวลาในการสอบขึ้นทะเบียนใบอนุญาตฯ

“ปรับแผนการจัดการศึกษาของชั้นปีที่ 4 โดยจัดให้มีการการเรียนการสอนต่อเนื่องโดยไม่มีการปิดเทอมเพื่อให้ทันต่อช่วงเวลาในการสอบขึ้นทะเบียน ในช่วงท้ายสถานการณ์ดีขึ้นได้มีการจัดทบทวนทั้งแบบ on site และ online มีทั้งให้อาจารย์ทบทวนและรุ่นพี่ทบทวน การจัดให้นักศึกษาทบทวนด้วยตัวเอง และมีการจัดสอบทบทวนความรู้เสมือนจริงเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ”

อาจารย์ D สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เคยจัด on site ให้งดการจัดในรูปแบบ on site ไปก่อน และได้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเป็นรูปแบบเป็นออนไลน์แทน เช่น กิจกรรมสานฝันสู่การเป็นพยาบาลกาชาด พิธีไหว้ครู งานประกวดนางสงกรานต์ กิจกรรมสอนออกกำลังออนไลน์ การแข่งขันเกมออนไลน์ e-sport กิจกรรมบุคลิกพัฒนามุขบุคลิกภาพ กิจกรรมรณรงค์งดบุหรี่/อบรมพิษภัยบุหรี่ การเลือกตั้งนายกสโมสรฯ โดยใช้การเลือกตั้งผ่าน google form และการหาเสียงออนไลน์ เป็นต้น

กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ต่อกิจกรรมนักศึกษาว่าไม่มีผลกระทบใด ๆ เนื่องจากนักศึกษามีการปรับตัวในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านนักศึกษาได้ค่อนข้างดี เพราะนักศึกษาอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการบริหารจัดการออนไลน์อยู่แล้ว ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นของนักศึกษาได้ดี แม้ว่า

จะต้องปรับจากรูปแบบการจัดกิจกรรมในสถานที่จริงมาสู่การเป็นรูปแบบออนไลน์ โดยนักศึกษายังสามารถที่จะทำได้ดี และทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเข้าถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ (meet KPI) ได้อย่างเหมาะสม

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเมื่อปรับเป็นการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ทั้งหมดนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนออนไลน์จะมีข้อจำกัดในเรื่องของการทำให้ห้องเรียน active เนื่องจากผู้สอนไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนเหมือนการเรียนในห้องเรียนจริงที่ผู้สอนจะกระตุ้นผู้เรียนได้แบบตัวต่อตัว ถึงแม้ว่าการสอนแบบออนไลน์จะมีวิธีที่หลากหลายในการกระตุ้นการเรียนได้ แต่หากผู้เรียนรับสารแล้วไม่ตอบสนอง รวมถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีข้อจำกัดมากขึ้น ก็จะเป็นข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนได้เหมือนการเรียนในห้องเรียนจริง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านคิดว่าการเรียนออนไลน์มีผลกระทบในเรื่องของการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เนื่องจากหากการเรียนออนไลน์เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ นักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

การสื่อสารในการเรียนการสอน แบบออนไลน์ยังพบว่า อาจารย์พยาบาลยังขาดกลยุทธ์การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในการเรียนการสอน ซึ่งอาจเกิดจากแพลตฟอร์มที่ใช้ในปัจจุบันอาจทำให้การสื่อสารแบบสองทางยังไม่มีประสิทธิภาพ อาจารย์พยาบาลยังขาดความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในการเรียนการสอน ดังนั้น สถาบันจำเป็นต้องจัดหาแพลตฟอร์มในการสื่อสารในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย รวมถึงการจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทำกิจกรรมหรือการทำงานกลุ่มในการสอนรูปแบบออนไลน์ทำได้ยากขึ้น เนื่องจากนักศึกษาจะได้รับมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม ซึ่งการเรียนออนไลน์อาจเป็นอุปสรรคต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการอภิปรายแบบกลุ่มได้ รวมทั้งในบางกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องมีการรวมกลุ่มหรือจัดกิจกรรมนอกสถานที่ไม่สามารถจัดขึ้นได้ จึงต้องปรับรูปแบบเป็นออนไลน์ทำให้เป้าหมายของการจัดกิจกรรมลดลง เช่น กิจกรรมค่ายสานฝันที่เป็นการแนะนำสถาบันให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เมื่อไม่สามารถจัดได้ในสถานที่จริงอาจทำให้กิจกรรมมีความน่าสนใจลดลง หรือ

กิจกรรมไหว้ครู ที่ไม่ได้พบหน้ากันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนอาจมีการส่งผ่านความรู้สึกได้แตกต่างกับสถานการณ์จริง

กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน

ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นบุคลากรฝ่ายบริหารวิชาการ ได้ให้ความคิดเห็นในมุมมองจากการทำงานประสานงานกับนักศึกษา และเป็นผู้พบเหตุการณ์ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง เมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ผลกระทบทางด้านการจัดกิจกรรมให้นักศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติใหม่จะเป็นสิ่งที่จำเป็นและเข้าถึงผู้เรียนได้ทุกสถานที่ไม่ว่าจะเรียนอยู่ที่ไหนของโลก แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีผลสำคัญมากกับการเรียนการสอน เนื่องจากบางครั้งในเวลาเรียนผู้เรียนขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน อาจไม่มีการตอบโต้เท่าที่ควร อีกทั้งการเรียนผ่านรูปแบบออนไลน์อาจทำให้ระยะห่างและความสัมพันธ์ระหว่างกันอาจน้อยลง ผู้เรียนเกิดความเครียดเนื่องจากไม่สามารถจะพูดคุยและสอบถามในเรื่องที่ไม่เข้าใจ หรือปรึกษาในเรื่องส่วนตัวได้อย่างเข้าถึง อาจเป็นการเพิ่มระยะห่างระหว่างกันได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในฐานะผู้ประสานงานจึงได้คิดถึงวิธีการช่วยแก้ไขประเด็นเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ สุขภาพจิต และความรู้จากการเรียนที่ได้รับผ่านรูปแบบออนไลน์ จึงได้จัดทำไลน์กลุ่มวิชาขึ้นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถช่วยให้เข้าถึงได้ซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษา ผู้สอนและผู้ประสานงาน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้มีการซักถามข้อสงสัยแล้วรวบรวมส่งให้ผู้สอนแทน

4.5 ประเด็นด้านการจัดการความเสี่ยง

กลุ่มผู้บริหาร

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวาระด่วน เพื่อดำเนินการวางแผนจัดการศึกษาให้มีทางเลือกที่หลากหลายด้วยการทำงานโดยใช้โครงสร้างการบริหารเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่มีการใช้ข้อมูลจากผลสำรวจและข้อมูลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น นำมาใช้ในการตัดสินใจจัดการปัญหาของอาจารย์และนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบพร้อมปรับแผนให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์การติดเชื้อที่เกิดขึ้น รวมทั้งการกำหนดแผนและ

มาตรการต่าง ๆ และการออกประกาศสำนักวิชาฯ ให้สอดคล้องกับมาตรการของรัฐบาลและสถาบันที่จะสามารถควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนให้มีความปลอดภัย โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ คือต้องมีความปลอดภัยจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระหว่างการเรียน ทั้งนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ยังมีการระบุประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่าน Simulation ออนไลน์โดยใช้คลิปีวีดีโอ และการสร้างเสริมประสบการณ์บนหอผู้ป่วย โดยให้อัตราส่วนของนักศึกษาในพื้นที่ไม่หนาแน่นประมาณร้อยละ 50 ของที่เคยขึ้นฝึกภาคปฏิบัติ โดยจัดสรรเวลาฝึกกันขึ้นฝึกปฏิบัติให้ได้ประสบการณ์ครบถ้วนตามที่รายวิชาระบุ

การควบคุมคุณภาพการศึกษา ในรายวิชาทฤษฎีมีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์มีการอัดคลิปเพื่อให้นักศึกษาสามารถทบทวนได้ตลอดเวลาตามที่สะดวก และหากไม่เข้าใจเนื้อหา นักศึกษาสามารถเขียนฝากข้อซักถามได้โดยจะมีอาจารย์เข้าไปตอบข้อซักถามต่าง ๆ มีการเพิ่มสื่อการสอนต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น ส่วนในรายวิชาปฏิบัติมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาโดยจัดส่งอุปกรณ์และคลิปให้นักศึกษาเตรียมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยและมีการพบกับอาจารย์ทางออนไลน์เป็นช่วง ๆ และเมื่อนักศึกษากลับเข้ามาสถาบัน สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์กำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้ศึกษามีทักษะและมีความมั่นใจก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย รวมทั้งมีการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นและสำคัญที่ต้องปฏิบัติกับผู้ป่วยและทักษะที่สามารถปฏิบัติที่ห้องปฏิบัติการพยาบาลได้ เพื่อลดระยะเวลาและโอกาสในการสัมผัสเชื้อ และมีการปรับจำนวนชั่วโมงฝึกเป็นร้อยละ 80 แต่ยังคงผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด

นอกจากนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ยังประสานความร่วมมือกับแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาล โดยการกำหนดมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ร่วมกันเพื่อความปลอดภัยของผู้เรียน อาจารย์ พยาบาลประจำแหล่งฝึก และผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา

การสร้างความสำเร็จผ่านกระบวนการประเมินของทั้ง Formative (FA) คือการประเมินขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และ Summative (SA) คือการประเมินแบบสรุป จะดำเนินการเมื่อสิ้นสุดหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้เท่านั้น ความแตกต่างหลักระหว่างการประเมินเชิงรูปแบบและเชิงสรุปอยู่ในลักษณะและ

ความถี่ของการเกิดขึ้น (www.th.living-in-belgium.com/difference-between-formative-and-summative-assessment-635)

ในกรณีที่อาจารย์ต้องการการสนับสนุนจากบุคลากรสายสนับสนุนในการช่วยงานด้านเทคนิค งานข้อมูล งานคัดกรอง หรืองานอื่น ๆ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้วางแผนประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบภายในสถาบันในการสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุนได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อทำงานสนับสนุนการเรียนการสอนให้กับอาจารย์ รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการใช้งาน

“การสนับสนุนงานการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านเทคโนโลยีการสอนทางไกล และด้านการบริหารจัดการอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะภาคปฏิบัติ รวมทั้งการบริหารจัดการความพร้อมของผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติที่ซับซ้อนกับการคัดกรองความเสี่ยงต่อโรคติดเชื้อ ซึ่งขณะนี้ เป็นภาระของผู้สอนที่ต้องรวบรวมข้อมูลผลการคัดกรองของผู้เรียน เป็นภาระที่เพิ่มขึ้นจากการเตรียมสอน”

อาจารย์ A สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

“การพัฒนาอาจารย์และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการจัดการสอนออนไลน์ การจัดการสอนแบบ Module รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนให้มีความพร้อม”

อาจารย์ D สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

“ควรปรับลดหรือกระชับขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบริหารรายวิชาหรืองานประจำบางอย่างที่ไม่จำเป็นลง หรือควรเพิ่มคนมาสนับสนุนงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การออกจดหมาย และเอกสารรายวิชา การจัดซื้อและจัดเตรียมอุปกรณ์การแพทย์เพื่อประกอบการฝึกปฏิบัติในห้อง LRC ให้แก่รายวิชา เป็นต้น”

อาจารย์ N สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ได้ออกมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อดังกล่าว ส่งผลให้ต้องปรับการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมในห้องเรียนไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากมาตรการการรักษาระยะห่างทางสังคม สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยหลายแห่งรวมทั้งสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย จึงได้นำรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้ทดแทนแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ปกติ คือจะมีการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (face-to-face) กับการเรียนการสอนออนไลน์ในลักษณะผสมผสาน (Blended learning)

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลออนไลน์เป็นความท้าทายสำหรับอาจารย์พยาบาลหรือผู้สอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม กลยุทธ์การสอนบางอย่างอาจเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ การมอบหมายให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น หรือกลยุทธ์การสอนบางอย่างอาจไม่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพ อาทิ การสอนแบบบรรยาย ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมออนไลน์ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ กลุ่มอาจารย์จะพิจารณาเหตุการณ์และการปฏิบัติตัวตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกวันคือ การใส่แมสตลอดเวลา การเปลี่ยนแมสบ่อย ๆ ระหว่างวันเมื่อรู้สึกว่ามีแมสที่ใส่อยู่ไม่ปลอดภัยหรือใส่นานต้องไม่เกิน 8 ชั่วโมง หรือปัจจุบันจะใส่แมสเป็น 2 ชั้น และมาตรการอื่น ๆ เช่น การล้างมือบ่อย ๆ หลังการสัมผัสพื้นผิวต่าง ๆ รวมทั้งล้างมือก่อนและหลังสัมผัสผู้ป่วย

การปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น กลุ่มอาจารย์มีการปรับตัวเป็นอย่างมาก เช่น การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาคปฏิบัติ จะต้องควบคุมดูแลเรื่องของการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากบุคคลใกล้ชิด เช่น จากนักศึกษาหรือจากตัวผู้ป่วย โดยการป้องกันด้วยการตรวจคัดกรองเบื้องต้นก่อนไปให้บริการแก่ผู้รับบริการที่ผู้ป่วย หรือเรื่องของการเรียนการสอน

ที่เป็นในเชิงทฤษฎีจะปรับตัวโดยใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในตอนนี้จะต้องมีสื่อมีกลยุทธ์ในการปรับกลยุทธ์วิธีการการเรียนการสอนใหม่ทั้งหมดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้รับการเรียนในห้องเรียนจริง

“แน่นอนว่าสร้างความเครียดและความกังวล ที่รู้สึกเหมือนกับว่ามีความไม่แน่นอนในการดำเนินชีวิต เพราะว่าจะต้องระมัดระวังตัวเองทุกวินาที จะปฏิบัติกิจวัตรประจำวันก็ต้องระมัดระวังเรื่องความสะอาด การป้องกันตามหลักการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ต้องใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีครอบครัวแล้ว จะต้องระมัดระวังคนรอบข้างไปด้วย ทำให้สร้างความเครียดและความกังวลอยู่ตลอดเวลาว่าอาจจะทำให้เกิดเรื่องของการติดเชื้อและส่งผลต่อการแพร่ระบาดไปเป็นวงกว้าง”

อาจารย์ C สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

ด้านการจัดสรรเวลา กลุ่มอาจารย์เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้มีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งการเตรียมการเรียนการสอน การอัปเดตเอกสาร การสอบออนไลน์ รวมทั้งมีเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่จำกัด ดังนั้นองค์การจึงควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

กลุ่มนักศึกษาพยาบาล สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ความเสี่ยงที่พบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มนักศึกษาพยาบาลซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จะต้องดำเนินการบริหารจัดการได้แก่ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มือถือ แท็บเล็ต สัญญาณอินเทอร์เน็ต นักศึกษาบางคนไม่มีพร้อมจึงต้องพยายามจัดหาอุปกรณ์เอง ซึ่งในบางครั้งหากเกิดปัญหาระหว่างการเรียนอาจารย์อาจไม่ทราบทำให้เข้าใจว่านักศึกษาไม่ใส่ใจในการเรียนได้ ทั้งนี้ในส่วนของนักศึกษาที่ไม่สามารถหาอุปกรณ์ได้หรือมีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์อนุญาตให้นักศึกษาสามารถเข้ามาเรียนและพักที่หอพักของสถาบันได้

กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้มีมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อแล้ว แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนของบุคลากรฝ่ายสนับสนุนวิชาการยังมีความกังวลเรื่องการจัดระบบการสอบ ได้มีมาตรการที่รัดกุม โดยได้มีการจัดทำข้อปฏิบัติสำหรับการสอบและรูปแบบการจัดสอบในรายวิชาให้กับนักศึกษาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและรัดกุม แต่ในฐานะผู้ปฏิบัติงานยังต้องการให้มีการนำโปรแกรมการถือกระบบหน้าจอข้อสอบมาใช้เพื่อป้องกันการทุจริตมาใช้ และที่สำคัญการจัดสอบผ่านรูปแบบออนไลน์ต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรพอสมควร ซึ่งมีโอกาสเป็นไปได้ตลอดเวลาว่าในบางครั้งสัญญาณเครือข่ายของผู้เรียนจะมีปัญหาระหว่างที่มีการสอบ นักศึกษาไม่สามารถกดส่งข้อสอบได้ ซึ่งในเรื่องของสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ไม่สามารถทำข้อสอบ หรือไม่สามารถกดส่งข้อสอบได้ถือเป็นเรื่องความท้าทายของผู้ประสานงานว่าจะมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

สารนิพนธ์ เรื่อง ความท้าทายในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในยุคปกติ

ใหม่: สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจริงในช่วงเวลาปกติ ต้องปรับรูปแบบเป็นการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ร้อยละ 100 ในระยะเริ่มต้น ทำให้คณะผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา บุคลากรสายสนับสนุน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและทรัพยากร ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษาและปฏิสัมพันธ์กลุ่ม และด้านการจัดการความเสี่ยง ทั้งนี้ภายใต้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหาร และอาจารย์ มีการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนในสถาบัน รวมทั้งนักศึกษาและบุคลากรสายสนับสนุนก็มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อย่างชัดเจนใน 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

5.1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน

เป็นประเด็นที่กล่าวได้ว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์นั้นโดยปกติจะต้องเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียนจริง ซึ่งมีทั้งการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ซึ่งในภาคปฏิบัตินี้จะมีเรียนทั้งในการเรียนการสอนในห้องเรียนจริง ห้องปฏิบัติการพยาบาล การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และการขึ้นฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วย ซึ่งการเรียนการสอนสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์นี้ไม่เคยมีการเรียนในรูปแบบออนไลน์มาก่อน และในการเรียนการสอนหลายส่วนไม่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์

ทดแทนได้ แต่จะใช้การบริหารจัดการปรับรูปแบบการเรียนการสอนโดยการเลื่อนการเรียนในภาคฤดูในรายวิชาต่าง ๆ ขึ้นมาเรียนให้ครบก่อน ซึ่งการเรียนการสอนในภาคฤดูนี้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถปรับตัวเป็นรูปแบบออนไลน์ได้ดีที่สุด ผ่านการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่มีในสถาบัน ได้แก่ การประชุมออนไลน์ ผ่านทาง Zoom, MS Team และ Google Meet และการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ผ่านทาง Zoom, MS Team และ Google Classroom

ส่วนการเรียนในภาคปฏิบัติจะเริ่มต้นจากการเรียนด้วยตนเองที่บ้านในช่วงการการเรียนออนไลน์ โดยสถาบันจัดส่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปให้นักศึกษาที่บ้าน และนักศึกษาสามารถดูตัวอย่างการปฏิบัติจากคลิปวิดีโอที่อาจารย์ทำไว้ให้ และเมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลายจึงได้จัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติที่ห้องเรียนจริงภายในสถาบันต่อไป โดยการฝึกกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการพยาบาล ต่อจากนั้นจึงฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วยที่แหล่งฝึกต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาสามารถเก็บประสบการณ์ได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งในประเด็นการเรียนภาคปฏิบัติแบบออนไลน์นี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนักศึกษาให้ความเห็นตรงกันว่าเรียนรูปแบบออนไลน์ไม่สามารถทดแทนการสอนในห้องเรียนการฝึกปฏิบัติจริง การฝึกในห้องปฏิบัติการพยาบาล หรือการฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยจริงได้ ถึงแม้จะมีอุปกรณ์ที่ส่งไปให้ฝึกที่บ้านแล้วก็ตาม นักศึกษาก็ไม่สามารถทำได้เสมือนจริงและขาดความมั่นใจในการปฏิบัติอีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า การปรับตัวภายหลังการบริหารจัดการศึกษาของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ การปรับตัวด้านการเรียนการสอนที่ดำเนินการตามนโยบายของสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ที่ให้อิสระกับสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ในการปรับรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลก็ให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ โดยมอบหมายให้รายวิชากำหนดวิธีการวัดและประเมินผลโดยยึดผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรเป็นหลัก ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์และการปรับเปลี่ยนรูปแบบทุกคน แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่นี้ได้ดี โดยแสดงความคิดเห็นว่ามีความพร้อมในการปรับตัว ไม่กังวลกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พร้อมปฏิบัติตามนโยบายของสถาบันและสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

และบางส่วนให้ความเห็นว่ามีควมวิตกกังวลบ้างในช่วงแรก แต่ก็สามารถปรับตัว เรียนรู้ และสอน หรือเรียนในรูปแบบใหม่ได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักศึกษาบางส่วนรู้สึกพอใจกับการเรียนรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะในการเรียนการสอนภาคทฤษฎีที่จัดเป็นรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากรู้สึกสะดวกในการที่จะเรียนจากที่ไหนก็ได้ มีอิสระ ไม่เครียด ไม่กดดัน กล้าตอบคำถาม และสามารถทบทวนบทเรียนได้หากไม่เข้าใจหรือต้องการทบทวนอีกครั้ง ในขณะที่บางส่วนก็ยังพอใจกับการเรียนในรูปแบบเดิม เนื่องจากต้องการเรียนกับเพื่อน ต้องการซักถามอาจารย์และเพื่อนในห้อง ชอบการมีปฏิสัมพันธ์ต่อหน้า มากกว่าการเรียนอยู่คนเดียวที่บ้าน

การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์นี้ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ยังได้ให้การสนับสนุนอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอน เช่นการอบรม ให้ความรู้ด้านการใช้สื่อ การผลิตสื่อ โดยอาจารย์มีการผลิตสื่อการสอนออนไลน์เพิ่มขึ้น มีการบันทึก การสอนเป็นคลิปไว้ให้นักศึกษาสามารถดูย้อนหลังหรือไว้ดูทบทวนได้ง่ายขึ้น หากมีข้อขัดข้องก็จะมี บุคลากรสายสนับสนุนคอยช่วยเหลือ

นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการกระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนก็เป็นความท้าทาย ของผู้สอนเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิธีในการกระตุ้นการเรียนรู้ศึกษาระหว่างการสอนเพื่อให้ นักศึกษารู้สึกอยากเรียน ซึ่งผู้สอนแต่ละคนก็มีเทคนิคที่แตกต่างกันไป

5.1.2 ด้านการวัดและการประเมินผล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระยะแรก ทำให้ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการปรับ การวัดและการประเมินผลการเรียนใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ยังคงอยู่ภายใต้เป้าหมาย ผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรเป็นสำคัญ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้บริหาร และอาจารย์ไม่มีความวิตกกังวลกับประเด็นนี้ เนื่องจากมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะ ผู้สอนซึ่งเป็นอาจารย์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อวางแผนการดำเนินการปรับด้านการ จัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลอยู่เป็นระยะ เพื่อให้การบริหารจัดการเรียนการสอน การสอบและการวัดและประเมินผลเป็นไปตามมาตรฐานและทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องความกังวลในการสอบว่าจะป้องกันการทุจริตได้อย่างไร โดยแรกเริ่มใช้วิธีให้บุคลากรสายสนับสนุนเป็นผู้ช่วยในการคุมสอบ จากการใช้โปรแกรมประชุมออนไลน์ปกติ ซึ่งบุคลากรสายสนับสนุนระบุความต้องการว่า ต้องการให้สถาบันจัดหาโปรแกรมล็อกหน้าจอมาเพื่อใช้งานในขณะสอบ เป็นการป้องกันการทุจริตการสอบได้ ทั้งนี้อาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนมีความเห็นตรงกันว่าต้องการให้มีระบบการสอบออนไลน์ที่สามารถป้องกันการทุจริตได้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมมาว่าระบบที่จะป้องกันการทุจริตได้นั้นจะการใช้งานที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและอาจไม่ได้ป้องกันได้เต็มร้อย ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะใช้เครื่องมือมาช่วยแล้ว ควรต้องใช้การปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ให้กับนักศึกษาทุกคนด้วย

5.1.3 ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและทรัพยากร

การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ทำให้สถาบันต้องสร้างสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนพร้อมทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับอาจารย์ นักศึกษา รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุน เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบของห้องเรียนจริงไปเป็นรูปแบบออนไลน์ โดยกลุ่มที่พบว่ามีผลกระทบในการเรียนรูปแบบออนไลน์มากที่สุดคือกลุ่มนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาบางคนไม่มีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ อาทิ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ซึ่งสำนักวิทยบาลศาสตร์ได้ให้การสนับสนุนโดยการสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่มีความจำเป็น และให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้พิจารณาร่วมกันในการจัดสรรอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาเหล่านั้น หรือหากใครไม่สะดวกในการเรียนออนไลน์ที่บ้าน สำนักวิทยบาลศาสตร์ก็อำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา โดยนักศึกษาสามารถทำเรื่องขออนุญาตเข้ามาเรียนและพักหอพักของสถาบันได้ และแม้ว่าสำนักวิทยบาลศาสตร์จะพยายามแก้ปัญหาการขาดอุปกรณ์ให้นักศึกษาในช่วงแรกแล้ว แต่ก็อาจมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับนักศึกษาที่ขาดแคลนทุกคน ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนจึงมีความเห็นว่าควรนำเรื่องเสนอไปยังฝ่ายบริหารของสถาบันเพื่อพิจารณาในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งแพลตฟอร์ม เพื่อสนับสนุนผู้ใช้งานที่นอกเหนือจากนักศึกษา ก็สามารถขยายมายังกลุ่มอาจารย์หรือบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความจำเป็นในการใช้อุปกรณ์บางประเภทเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเป็นอันดับต้น เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนการสอน หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดีจะทำให้การเรียนสะดุด ขาดตอนได้ ที่สำคัญกว่านั้นคือช่วงเวลาการสอบ หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร จะทำให้นักศึกษามีปัญหาระหว่างการสอบได้ เช่น เข้าสอบไม่ตรงเวลา เข้าสอบไม่ได้ เสียเวลาในการทำข้อสอบ ข้อสอบที่ทำไว้แล้วคำตอบอาจสูญหาย เป็นต้น ดังนั้นความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เกี่ยวข้องกับการช่วยภายในสถาบันเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ปัจจัยภายนอกด้วย ซึ่งสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ก็แก้ปัญหาโดยให้นักศึกษาที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือสัญญาณอาจไม่เสถียรเข้ามาใช้งานของสถาบันได้

5.1.4 ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษาและปฏิสัมพันธ์กลุ่ม

จากเดิมก่อนการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการจัดกิจกรรมทบทวนความรู้ให้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เพื่อให้นักศึกษาสอบ Comprehensive และสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนฯ ตามเกณฑ์ของสภาการพยาบาล ภายหลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดจึงได้ปรับแผนการทบทวนความรู้ผ่าน e-Learning การทำแบบฝึกหัดอย่างต่อเนื่อง การจัดตารางทบทวนแบบพี่สอนน้องและอาจารย์ร่วมทบทวนผ่านทางออนไลน์

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เคยจัดในสถานที่จริงก็ให้งดการจัดไปก่อน แต่ในบางกิจกรรมสามารถเปลี่ยนรูปแบบเป็นออนไลน์ เช่น สานฝันสู่การเป็นพยาบาลกาชาด ไขว้ครุ ประภวต นางสงกรานต์ กีฬา+สอนออกกำลังกายออนไลน์ การแข่งขันเกมออนไลน์ e-sport กิจกรรมบุคลิกพัฒนาบุคลิกภาพ การรณรงค์/อบรมพิษภัยบุหรี่ การเลือกตั้งนายกสโมสรฯ โดยเลือกตั้งผ่าน google form และการหาเสียงออนไลน์ เป็นต้น จากผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์บุคลากรสายสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักศึกษาพบว่า ถึงแม้การจัดกิจกรรมจะปรับเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด แต่ก็ไม่มีความวิตกกังวลใด ๆ ยังคงสามารถจัดกิจกรรมของนักศึกษาได้อย่างหลากหลาย

ในส่วนของปฏิสัมพันธ์กลุ่มจะเป็นประเด็นที่กลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักมีความกังวลมากที่สุด เนื่องจากการเรียนออนไลน์นอกจากจะเป็นข้อจำกัดในหลายด้านแล้ว ยังทำให้ไม่ได้เจอเพื่อนที่เรียนด้วยกัน ไม่ได้เจอรุ่นพี่รุ่นน้อง ไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตามปกติ ไม่ได้พบปะพูดคุยกัน นักศึกษามีความกังวลว่าอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องลดลง การทำงานเป็นกลุ่มยากขึ้นไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน ถึงแม้จะมีนักศึกษาบางกลุ่มชอบการเรียนภาคทฤษฎีในรูปแบบออนไลน์ แต่นักศึกษาบางกลุ่มกลับรู้สึกที่ไม่กล้าถามไม่กล้าพูดคุยกับอาจารย์ ทั้งนี้สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ได้แก้ปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษาไว้ โดยการเพิ่มช่องทางออนไลน์สำหรับการสื่อสารโดยตรง เพื่อให้ นักศึกษาสามารถซักถามข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ทั้งเรื่องงานและเรื่องการให้คำปรึกษาต่าง ๆ อีกด้วย

นอกจากนี้สิ่งที่นักศึกษารู้สึกได้รับผลกระทบมากอีกเรื่องคือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านรูปแบบออนไลน์ ไม่ได้มีการจัดในสถานที่จริงนั้น ทำให้นักศึกษาขาดประสบการณ์การใช้ชีวิตในรั้วสถาบันในช่วงหนึ่งไป และการเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันนั้นทำให้นักศึกษาบางคนรู้สึกเครียด เหนง บางครั้งก็เรียนไม่เข้าใจ แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ก็เข้าใจความจำเป็นเหล่านี้ และมีความพยายามในการปรับตัวให้มากที่สุด เพราะรู้ว่าสถานการณ์จะค่อย ๆ ดีขึ้นและสามารถกลับไปเรียนที่สถาบันได้ตามปกติภายในเวลาอีกไม่นาน

5.1.5 ด้านการจัดการความเสี่ยง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้บริหารเกี่ยวกับการวางแผนและปรับตัวเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ขึ้น ในระยะแรกที่สถานการณ์ยังมีความรุนแรงและผันผวนนั้น ผู้บริหารและอาจารย์ให้ความสำคัญกับนักศึกษาเป็นลำดับแรก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยจากการติดเชื้อของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งได้มีการสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการเรียนออนไลน์ว่ามีอุปกรณ์สำหรับการเรียนหรือไม่และจัดสรรทรัพยากรให้กับนักศึกษาอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ยังพบว่าสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการวางแผน และวางแผนนโยบายในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาของตนเอง จากการประชุมของคณะกรรมการบริหาร

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นหลัก และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน โดยการอ้างอิงตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และประกาศสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย แต่ยังมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการภายในสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์เอง ซึ่งมีประกาศและแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมใหม่ การปรับรูปแบบการเรียนรู้ โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญคืออาจารย์และนักศึกษา ที่มีหน้าที่ในการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่นี้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่มีความชัดเจน เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ทดแทนการเรียนการสอนในห้องเรียนจริงภายหลังเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อีกทั้งยังเน้นจัดการการเรียนรู้ให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีผู้เกี่ยวข้องได้แก่ผู้บริหารที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผนบริหารจัดการ ปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะเวลานั้น รวมทั้งยังมีส่วนช่วยผลักดันให้อาจารย์บริหารจัดการรายวิชาและการสอนในชั้นเรียนรูปแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีก้าวกระโดดมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้นและการเรียนรู้ไม่มีขีดจำกัดทั้งเรื่องเวลาและสถานที่ รวมทั้งสถานการณ์ของโรคระบาดที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ผ่านหรืออาจจะเกิดขึ้นใหม่ได้ในอนาคตซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ ทำให้ทุกคนควรตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย พร้อมรับกับสถานการณ์ฉุกเฉินของโลกที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีเพราะมีการวางแผนการเตรียมการล่วงหน้าไว้

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงควรให้ความสำคัญในการทบทวนหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ และยังคงไว้ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยคำนึงถึงสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งหากเกิดสถานการณ์ใด ๆ ขึ้นก็จะยังคงสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก รวมทั้งการพัฒนาในส่วน ของบทบาทของอาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีการศึกษาเพิ่ม มากขึ้น สร้างเสริมความรู้ทักษะการสื่อสารการสอนในรูปแบบใหม่เพื่อเพิ่มเทคนิคการสอนที่ไม่เหมือน การเรียนในห้องเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของอาจารย์เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จและผลลัพธ์การเรียนรู้

นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นคือการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่ง สำคัญในการคงไว้ซึ่งมาตรฐานการเรียนการสอน เมื่อสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ทำให้ต้องมีการทบทวนวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาใหม่ ให้สอดคล้องกับบริบทของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งการประเมินผลในรูปแบบเดิมนั้นอาจไม่ สอดคล้องกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ และหากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด- 19 เกิดขึ้นอีกหรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำให้การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ไม่สามารถทำได้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนอีกครั้ง การวัดและประเมินผลจึงต้องมึ การวางแผนการปรับรูปแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน ดังนั้นสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงควร เตรียมการวางแผนรูปแบบการวัดและประเมินผลสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินไว้ล่วงหน้า รวมทั้งวิธีการ สอบให้มีความโปร่งใส การนำเครื่องมือมาใช้ให้ปลอดภัยและครอบคลุมการดำเนินการสอนการสอบ ให้ครบถ้วน ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นอีกครั้ง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์คือ ทรัพยากร สื่อ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเรียนการสอน ถือเป็นอีกปัจจัยหลักในการ เรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากมีความพร้อมสำหรับการบริหารจัดการภายในสำนักวิชา พยาบาลศาสตร์ ซึ่งเดิมสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์มีทรัพยากร สื่อ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อการใช้งานอยู่แล้ว แม้วก่อนและภายหลังการเกิดสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การใช้ทรัพยากรต่างๆ ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อเกิด

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ขึ้น ทำให้ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้มีความจำเป็น และเป็นที่ต้องการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ตลอดเวลาที่ต้องมีความเสถียรและครอบคลุมให้เพียงพอ เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการใช้ สนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้นสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมในการ จัดหาทรัพยากร สื่อ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการในอนาคต ไม่ เพียงแค่นักศึกษาเท่านั้น แต่ควรต้องเตรียมไว้สำหรับอาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน ในการใช้ งานดังกล่าว เนื่องจากงานการเรียนการสอนในอนาคตมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์ปกติก็ตาม แต่การเรียนรู้จะมีการเข้าถึงจากสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้น อาทิ การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้นักศึกษาเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการ เรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัด การอนุญาตให้นักศึกษาเข้าระบบและออกจากระบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความ สมดุลระหว่างเป้าหมายของชีวิตกับการศึกษาในระบบ การให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงเนื้อหาการ เรียนรู้และชุมชนการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงระบบให้ คำปรึกษารายบุคคล เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ เรียนการสอนในอนาคต ดังนี้

1. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ ควรพิจารณาปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา และยุคสมัย การจัดการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีไม่ควรเป็นเพียง ออนไลน์หรือการเรียนในห้องเรียนจริงเพียงอย่างเดียว แต่ควรใช้การผสมผสาน Hybrid คือมีการ เรียนออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาให้สามารถเรียนจากที่ไหนก็ได้ หรืออาจารย์ก็ สามารถสอนจากนอกสถาบันได้เช่นกัน และนักศึกษายังสามารถทบทวนบทเรียนย้อนหลังได้ ตลอดเวลา แต่ก็ควรมีช่วงเวลาที่ให้อาจารย์และนักศึกษาเข้าสถาบันเพื่อการเรียนการสอนใน ห้องเรียนจริง เพื่อให้อาจารย์และนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างที่ จำเป็นร่วมกันได้ รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษารุ่นพี่รุ่นน้องอีกด้วย

2. การเรียนการสอนในภาคปฏิบัตินั้น ใช้รูปแบบการเรียนออนไลน์ไม่เหมาะสม เนื่องจากนักศึกษาไม่สามารถเห็นภาพจำลองเสมือนจริง หรือการฝึกหัดการก็ไม่สามารถทำได้เหมือนจริง แม้จะปรับให้มีการส่งอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติให้นักศึกษาเพื่อฝึกหัดเองที่บ้านหลังจากการเรียนออนไลน์ไปแล้ว แต่นักศึกษาก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างมั่นใจนัก ต้องใช้การปฏิบัติซ้ำอีกครั้งเมื่อมีการเปิดสอนในห้องเรียนจริง จึงควรใช้วิธีการปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้ภาคปฏิบัติมาเรียนในห้องเรียนจริงได้เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เบาลง

3. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ควรเสนอไปยังสถาบันในการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ และสื่อที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ให้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ มีความทันสมัยอยู่เสมอ และสามารถนำมาใช้งานได้จริงกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน โดยสื่อที่ผลิตจะต้องมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทุกที่ทุกเวลา สามารถเข้ามาศึกษาทบทวนย้อนหลังได้ และมีสื่อที่สามารถให้อาจารย์และนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ด้วยกัน (Active Learning)

4. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้ครบทุกมิติ เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การเรียน และการทำงานในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อให้ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริง องค์กรความรู้ที่เกิดขึ้น หรือข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอด และปรับปรุงให้เกิดการดำเนินการที่ดีขึ้น

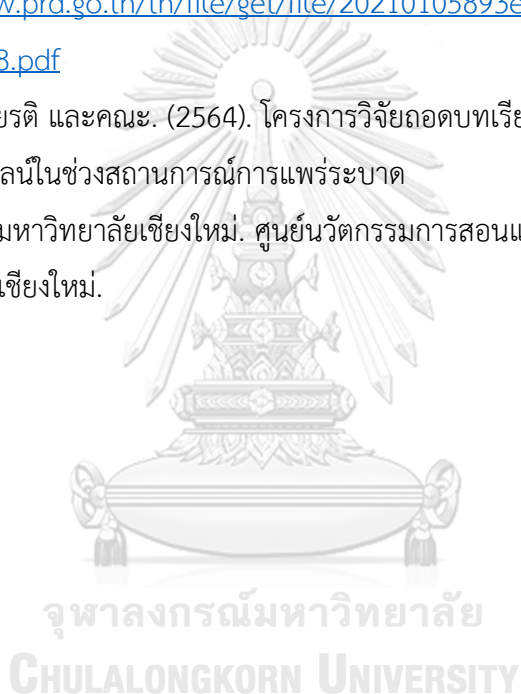
5. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ถือเป็นวิกฤตการณ์ใหญ่ระดับโลกที่ทำให้ประชากรในโลกต้องเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตทุก ๆ ด้าน แต่ในแง่ดีก็ต้องถือเป็นโอกาสสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบและรูปแบบการเรียนการสอนให้ทันสมัย เข้ากับยุคสมัย และ Gen ของนักศึกษา โดยสำนักวิชาพยาบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจน ก้าวหน้า นำไปสู่การพัฒนาต่อยอด องค์กร และสร้างองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- Dye T. R. (1984). Party and Policy in the States. *The Journal of Politics*, 46(4), 1097-1116.
- Kim W. C. and Mauborgne R. (2014). How to create uncontested market space and make the competition irrelevant. *Harvard business review Press*.
- Osborne D. and Gaebler T. (1995). Reinventing government. *Journal of Leisure Research*, 27(3), 302.
- Simon H. A. (1955). A behavioral model of rational choice. *The quarterly journal of economics*, 69(1), 99-118.
- The Standard. (2563). ราชบัณฑิตฯ บัญญัติศัพท์ใหม่ 'New Normal' ใช้ นวนอร์มัล-ความปกติใหม่-ฐานวิถีชีวิตใหม่. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/new-terminology-new-normal/>
- UNESCO. (2020). UNESCO's education response to COVID-19. Retrieved from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/support>
- World Health Organization. (2019). Tracking SARS-CoV-2 variants. Retrieved from <https://www.who.int/en/activities/tracking-SARS-CoV-2-variants/>
- World Health Organization in Thailand. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) WHO Thailand Situation Report – 22 March 2020. Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/2020-03-22-tha-sitrep-29-covid19-final.pdf?sfvrsn=aba4d51e_0
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) (ฉบับที่ 2). สืบค้นจาก https://www.mhesi.go.th/index.php/content_page/item/3033-2019-covid-19-1-6.html
- กุลธิดา ทุ่งคาโน. (2563). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal Blended Learning in a New Normal. สืบค้นจาก <https://edujournal.bsru.ac.th/storage/1762/03กุลธิดา.pdf>
- จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (2563). วันที่ไทยรู้จัก COVID-19. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/290347>

- ปราโมทย์ ถ่างกระโทก และคณะ. (2564). การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19: กรณีศึกษารายวิชาวิทยาการระบาด. *Journal of Thailand Nursing and Midwifery Council*, 36(3).
- ยุทธนา บันลือธัญลักษณ์. (2563). ผลกระทบต่อการฝึกภาคปฏิบัติทางคลินิกของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการแพทย์บูรพา ครั้งที่ 7 ณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. 119(123ก), 16-21. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/3.-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542-ฉ.2.pdf>
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). รู้จัก "New Normal" ฉบับราชบัณฑิตยสภา. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/292126>
- วันชัย มีชาติ. (2559). การบริหารองค์การ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8)
- วาริษา ธนตุรธรรม. (2563). ความท้าทายของการเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 : รายวิชาเวชจริยศาสตร์และ ทักษะการสื่อสารในเวชปฏิบัติ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการแพทย์บูรพา ครั้งที่ 7 ณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ. สืบค้นจาก http://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2019032859421229126_ch2.pdf
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์องค์ และคณะ. (2545). องค์การและการจัดการ. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/download/39216/32483/89375
- สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย. (2563). ประกาศสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย เรื่อง การดำเนินการตามมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). สืบค้นจาก [https://stin.ac.th/การดำเนินการตามมาตรการ/สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน \(องค์การมหาชน\).](https://stin.ac.th/การดำเนินการตามมาตรการ/สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน).)
- (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และ ปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- สายสมร เฉลยกิตติ. (2563). ผลกระทบโรคระบาด COVID-19: การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล The Effect of COVID-19 Disease: Teaching and Learning in Nursing. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 36(2).

- สุรพล อิศรไกรศีล. (2563). ที่มาของการบัญญัติศัพท์ New Normal. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/ETDA.Thailand/photos/-new-normal-นิวนอร์มัล-ความปรกติใหม่ฐานวิถีชีวิตใหม่-new-norm-บรรทัดฐานใหม่ที่มา/3536931819653702/>
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2547). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสมอ นิมเงิน. (2564). New Normal ความปกติในรูปแบบใหม่หลังวิกฤติโควิด – 19. กรมประชาสัมพันธ์. สืบค้นจาก <https://www.prd.go.th/th/file/get/file/20210105893eaf1bd7c97270fd6c6422194ed856145628.pdf>
- อานันท์ สีห์พิทักษ์เกียรติ และคณะ. (2564). โครงการวิจัยถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ศูนย์นวัตกรรมการสอนและการเรียนรู้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวมนีร์จุฑา ศักดิ์เมือง
วัน เดือน ปี เกิด	12 สิงหาคม 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
วุฒิการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ที่อยู่ปัจจุบัน	2/2 ถนนโกสุมรวมใจ 45 แยกปอปิ่นไสว แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY